

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 26 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Nyilttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Szombat, november 7.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezéreltek: Hiányos ellenőrzés.
Tisza programja a Házban.
Böhm Adolf a bíróság előtt.
A politika eseményei.
Lónyay grófné Bécsben.
A vízvezeték bajai.
A függetlenségi párt értekezlete.
Egy író halála.
Tárca: Az ördög. Irta: Miklós Jenő.
Csarnok: Bűnös volt-e? Irta: Ij. Lónyay S.-né.

Hiányos ellenőrzés.

Arad, november 6.

Két nap óta folyik a törvényszék esküdtszéki termében a büntügyi főtárgyalás Böhm Adolf, az Ipar és Népbank volt igazgatója ellen, ki a legrutabb bűnbe esett, mert meglopta intézetét, elsikkasztotta a részvényesek pénzét, klienseinek értékpapirjait és érzékeny vagyoni kárt okozott mindazoknak, kik feltétlen bizalmukkal megajándékozták őt.

A tárgyalási teremben a számonkérés alatt sok megdöbbentő jelenség mutatkozott, melyek mindegyike szomorú világot vet arra a rendszerre, mely mellett becsületes, szorgalmas polgárok megtakarított és gyümölcsöztetésre elhelyezett pénzei kezeltetnek.

A bűnös bankigazgató felett ma már bezárultak az akták, a kir. törvényszék büntető tanácsa mérlegelve a súlyosító és enyhítő körülményeket, holnap már ki fogja mondani a megsemmisítő ítéletet és a büntető igazságszolgáltatás első fórum-

ban befejezte szent hivatását. A bűnös lakolni fog érdem szerint, a börtön kapui nemsokára megnyílnak előtte és a kényelmes, a humanus vizsgálati fogságból átköltözködik az egykor hatalmas bankigazgató a börtön rideg, komor cellájába, melyben a börtönre ítétekre vonatkozó szigorú szabályok nyernek érvényesülést.

A büntető igazságszolgáltatás ismét elrettentő példát fog nyújtani a lelkükben megingott, lelkiösmeretükkel megalkudni tudó embereknek.

De ez még nem állította helyre a megzavart társadalmi rendet, mert erős és felette fontos tanuságot nyújt ez az ítélet azoknak is, akik ugyan nem jutottak összeütközésbe a büntető törvénnyel, hanem akik részben vak bizalommal voltak ott és az iránt, ahol és aki iránt e vak bizalom szinte kötelességmulasztás számba jő.

Erős tanuságot hozott továbbá azoknak, akik vak bizalommal viseltetnek ily nagy felelősséggel járó állásban levő egyénnel szemben nemcsak az illető egyéniségében való megnyugvás folytán, hanem azért, mert semmiféle szakértelmet, semmiféle bank- vagy takarékpénztári kezelési ösmeretet vagy tájékozottságot nem visznek magukkal a pénzügyi vezetésének elvállalásakor.

Nem rosszakarát, nem is bűnös mulasztás, nem is kellő ovatosság vagy kelő körütekintés hiánya kell, hogy mutakozzék ily esetben, teljesen elegendő a tájékozatlanság ahhoz, hogy oly katasztrófa érjen valamely pénzügyi intézetet, mint

aminőbe Böhm Adolf sodorta az aradi ipar és népbankot.

Hallottuk Böhm Adolf bűnének kipatanása idejében, hogy Böhm gazember, közönséges sikkasztó, ki gyalázatosan visszaélt a beléje helyezett bizalommal. De hallottuk ma és tegnap a főtárgyaláson kihallgatott szakértőktől, hogy ez a gazemberség, ez a sikkasztás, ez a visszaélés mind nem történhetett volna, az igazgatóság, a felügyelő bizottság anyagi felelőssége, a részvényesek érzékeny vesztesége mind be nem következett volna, ha a feltétlen bizalom helyett egy kis ellenőrzés, a tájékozatlanság és szakértelmetlenség helyett egy kis jártasságot tanusítottak volna mindazok vállalva, a kikre a vezetés, az ellenőrzés háramlott.

Nem vonatkoztatjuk ezt épen az ipar- és népbank egyik vagy másik igazgatójára vagy felügyelő-bizottsági tagjára, de általánosságban áll ez a tétel, igaz és való ez, megerősítették ezt a kihallgatott szakértők és meg fogja pecsételni azt a kihirdetendő ítélet, amikor a büntetés kiszabásánál az enyhítő körülmények az ítélet indokolása közben érintve lesznek.

Akkor lesz tehát a Böhm Adolf által megzavart közrend ismét helyre állítva, a mikor a bűnösnek elítélte mellett, a bűn elkövetésének lehetőségét a társadalom lehetetleníteni, vagy legalább is felette szűk korlátok közé fogja szorítani komoly és szakértelmű munkálkodásával és ellenőrzésével.

Ez a fontos tanulsága a holnapi ítéletnek, mert Böhm Adolf bűnhődése a

Az ördög.

Irta: Miklós Jenő.

Két év előtt történt a télen. Katinkáékhoz utaztam falura, néhány kis csomag Kugler-édességet, egy nagy csokor pármái lilyát vittem magammal, az oldalzebembem pedig apró, fénylő holmit, egy erősen kovácsolt láncszemet, melyet odaillesztettek az egész világot körülfutó, keresztül-kasul átszelő láncba, egy kis karikagyűrűt. En Katinkát eljegyezni mentem.

A vasuton mindannyian közlékenyek leszünk, az újabb állomásoál beszálló és kellemtlenkedő új emberek közös ellenségüké tesszük, a már hosszabb uton együtt szenvedő utasokat. Szemben vélem egy sápadt képű, ritkuló, hegyes szakállu és éles, merészen görbülő orru ember ült, fekete, hegyes és apró bajuszu, erős szemöldöke, villogó hideg és éles szeme Faustot juttatták eszembe az operája harmadik felvonásából. Tekintete, ha rám esett, égette a szememet, mint egy vékony, sebesen forgó acélfurro a homlokomat fura, nem tudtam ránézni, kibámulva az ablakon a töltés melletti fákat számlálgattam.

Csodálatos hangja volt. Némelyik betűje úgy kippattant a szájából, mint mikor a hegedű hurját kettényírják. Hosszú fehér kezével alátámasztotta a fejét és szaggatott, de azért zúgó, monoton hangon mondta:

— Különös történetet akarok önnek elmondani, egy héttel ezelőtt éppen erre mentem egy nagy csokor pármái lilyával, Kugler-édességekkel, és a mellényzebembem egy aranykarikás láncszemmel. A menyasszonyomat látogattam meg. Kérem, ne szóljon közbe, de hallgassa meg, hogy hogyan jártam! Nekem is hideg és magányos volt a legényszobám, álmatlanok a cimborák közt átvirrasztott éjszákaim és én is untam már az ördögöt, aki egyre újabb és újabb élvezetekre csábított. Szóval agyamba fészkelte magát a család otthonias melege, egy édes csicsergésű asszony, puha, leányos pongyolában renébe hozza a lakást, felvágja a könyveimet, elrakja a székeimről a hirlapjaimat és meghegyezi a ceruzáimat, ha már tövig kiirtam őket. Este tíz órakor érkeztem teljesen összetörve és összezúzva abba a faluba, a hol a menyasszonyom lakott. Az állomáson nem várt reám kocsi, de a falu galambduc formájú kastélya már messzi belerajzolódtott a kéklő, csillagos égbé, gyalog vágtam át a mezőkön a falunak. Néhány kutya vakkantott és a tehének bögtek az istállóban.

Csengettem a kastély kapuján, kijött egy cselédleány, sikoltott és beeresztett. Félóra múlva pedig már teljesen kipihenve és kicsinosítva benyitottam a nagy szalónba, a hol a vendégek — ilyenkor őszi vadászatkor igen sok ott a vendég — már vártak engem. Lehetek vagy huszonötven asszonyok és férfiak ve-

gyest. Az ebből nyíló másik szobában pedig, melynek ajtaját zárva hagyták, épp a menyasszonyom ült a zongorához, de én nem figyelhettem tovább, mert a mama elémbe jött és sorra bemutatott. Aztán leültem egy sarokba és szétnéztem a szalónban. A mély vörös trónus derengett az egész teremben. A két nagy álló lámpa ernyője is vörös volt és érzéki vörösré szűrte a belőle kiáradó fényt. A szomszéd szoba tónusa sárga, selymes, meleg volt. Aranyozott cirádás ébenfazongora mellett a menyasszonyom ült fehér ruhában, még arra is emlékszem, hogy Grieg Grand koncertjét játszotta. Ott a szalónban alig láthattam a férfiak és nők arcélét. Itt-ott becsillant a félhomályba egy-egy brilláns fülönfüggő, nyakék vagy gyűrű rezdülő fénye, a magas katonatisztek érdemrendjei és arany gallérja pedig néha sziporkázva szórta a lángot. Az átellenes falon egy eredeti Corot-kép lila rámája szinte világitotta a félhomályba, a vásznon sok volt a viola árnyék, a melyet valami mély kék tónus határolt. A másik szobából gyöngyházezüstös, szürke állványokon néhány kis lámpa égett, kettő a zongorán, a kis lángok fénye átsurrant, átfolyt, mint az eső ázudogott hozzánk, egy vörös buja asszonynak pávaszemszínű Laliques-hajéke meg megvillant ebben az ezüstös, ködös, homályos fényben. Az ablak függönyei pedig szét voltak huzva, odakünt túl a falon messze elvilágított a holdfényvel végigvert, tá-

közre nézve ma már közömbös, de nem közömbös az, hogy a jövőre nézve a becsületes és szorgalmas emberek fáradozásainak keservesen megtakarított pénze mikép fog kezeltetni és megőriztetni.

TÁVIRATOK.

A darmstadti császártalálkozás.

Egelsbach, november 6. A két uralkodó bucsuzása igen szíves volt. Az uralkodók ismételt kezét szorították. *Vilmos* császár *Lamsdorff* gróftól is szívesen bucsuzott, valamint *Lamsdorff* gróf *Bülow* gróftól. Az udvari vonat élénk hurrákiáltások között indult el.

Potsdam, november 6. Vilmos császár reggel 9 órakor érkezett *Wildpark* állomáshoz. A pályaudvaron a császárné fogadta.

Darmstadt, november 6. A cári pár a jövő héten tér vissza *Oroszországba*. A hesszeni nagyherceg, akit a cár meghívott az orosz-lengyelországi vadászatokra el fogja kísérni a cári párt.

Tisza programja a Házban.

(A képviselőház ülése.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, november 6

Tisza István miniszterelnök ma végre a képviselőházban is elmondhatta programbeszédét. A vita, a melyet a néppárt és a Szederkényi-párt Apponyi lemondása körül rögtönzött, szinte váratlanul véget ért és *Tisza* kifejtette programját. Az ellenzék sűrű közbekiáltásokkal kísérte *Tisza* István gróf beszédét, a ki felszólította az ellenzékot, hogy ne folytassa tovább a harcot.

Ugy látszik, a publikum mégis el volt készülve erre az eseményre. Az utcán sűrű rajokban állottak az érdeklődők és a Ház karzatára sokkal kevesebben tudtak bejutni, mint a hányan szerettek volna.

Nagy számban voltak jelen a képviselők is és a miniszterek is teljes számban. A folyosón előre jövedőltek, hogy ma már elmondhatja-e gróf *Tisza* István miniszterelnök a programbeszédét.

Az ülésről szóló részletes tudósításunk ez:

Dániel elnök féltizenegy óra után nyitja meg az ülést. *Szöts* Pál jegyző felolvassa a teg-

napli ülés jegyzőkönyvét. A soron levő elnöki bejelentések következnék ezután, köztük bejelenti az elnök, hogy *Reich* Aladár ellen egy fővárosi ügyvéd összeférhetetlenségi esetet jelentett be. Az összeférhetetlenségi bizottság elé utasítják.

Egy „esküszegés.”

Ezzel a napirendre, vagyis az Apponyi lemondásához való hozzászólásoknak a folytatására kerül a sor. Előbb azonban *Polónyi* személyes kérdésben kér szót.

Polónyi Géza egy legszemélyesebb ügyét terjeszti elő a Háznak. Tegnap *Rakovszky* István azt kiáltotta „kedélyeskedve” szóló felé, hogy: — Esküszegő! — Nos *Rakovszky* több szór elkövette azt a tapintatlanságot, hogy magáncselgetést hozott a Ház elé. Itt is ilyesmiről van szó. Szólok egy izben szincerizálván *Beöthy* Ákossal, meg *Bartha* Miklóssal, szöba került, hogy mi a teendő, ha olyan kormány jönne, mely az ellenzékot meg tudná nyugtatni. Ekkor *Bartha* tréfásan megfenyegette szölot: — Vigyázz! Te esküt tettél! — Hát ez az esküszegés, a mire *Rakovszky* tegnap célzott. Egyébként: izléstelenségnek tartja, hogy *Árvéházi* magánbeszögeléseket ide a Ház elé vigyenek. (Helyeslés balról és jobbról.)

Apponyi lemondása.

A volt házelnök lemondásához füzött vitában ma elsőnek a jobboldal egy képvisölje szölal fel, *Ballagi* Géza, a kit tegnap különösen *Zboray* kikezdett.

Ballagi Géza kijelenti, hogy a legnagyobb sajnálattal veszi Apponyi lemondását.

— Kálvinista jezsuita! — kiáltja közbe *Olay*, hogy a baloldalnak legyen mit mulatnia. És a baloldal sűrűn keres a következöndökben is nevetésre alkalmat, de azért az okok választásában nem nagyon skrupulózus.

Ballagi Géza foglalokozik azokkal a célzókkal is, a miket *Zboray* is, *Holló* is, mások is tettek az ö sárospataki nyilatkozatára. Hát ezt rosszul kolportálták a lapok, mert először is nem Sárospatakon tette ezt a nyilatkozatot, másodsor nem az volt a nyilatkozata, hogy, ha nem lesz meg a nemzeti hadsereg, akkor ö a 48-as párthoz csatlakozik. (Zajongás a baloldalon.) Hanem igenis azt mondta, hogy a hadseregnek nemzeti feilelesztését a 67-es alapon kívánja. Ezt pedig gróf *Tisza* István ime meghozza. (Nagy zaj és illemondás az Ugronpárt és a néppárt padjaiban. Zajos helyeslés és éljenzés jobbról.) Ez a lappangó obstrukció, a mely most megindul, csak cégerül használja a régi jelszavakat, valójában klerikális harc ez a tiszta liberális irányzat ellen. (Zajos helyeslés jobbról.) Végül kijelenti, hogy Apponyi le-

mondását illetöleg csatlakozik báró *Dániel* Ernö javaslatához. (Helyeslés jobbról.)

Holló Lajos szölal most fel ismét, hogy hosszasan polemizáljon *Ballagi* Gézával. Majd Apponyi kiválóságait méltatja. Nem azért mond le Apponyi az elnökségröl, mert ö most beleavatkozott az aktív politikába s azt összeférhetetlennek tartja az elnökséggel. Hanem azért mond le, mert oly új rendszert talál magával szemben, mely elutasító ridegséggel viseltetik iránta, mert ennek a rendszernek más megfelelőbb elnökre volna szükségö. Kifejtji, hogy a mostani zavaros állapotok között nem is idején való új elnököt választani. Szemére veti *Tiszának*, hogy mikor mint új kormányelnök esküt tett a koronának, nem a magyar állam díszében jelent meg, hanem annak a hatalomnak az uniformisában, melynek tultengere ellen küzdenek.

— Gyalázat! Szögyen! — zugja a baloldal.

Holló Lajos: Apponyi hajljon meg az ország közkiválósága előtt és maradjon meg e nehéz idökben az elnöki állásban.

Rosenberg Gyula személyes kérdésben kér szöt. *Kubik* tegnap szölorá egy közbeszöletet tett, a mely félremagyarázásokra adhat okot. *Réméli*, hogy *Kubik*, mihelyt jelen lesz a Házban, helyre fogja magyarázni szavait.

Az elnök vita vége.

Most meglepetés következik. Az elnök jelenti, hogy nincs több szönök feljegyezve Apponyi lemondásáról való vitában, ennélfogva a vitát bezárja és elrendeli a szavazást.

A többség egymásután szavazza le *Darányi* Ferencnek, *Kovács* Pálnak, *Szederkényi* Nándornak indítványát, de egyhangulag fogadja el a Ház *Dániel* Ernö indítványát, mely elismeréssel honorálván Apponyi működését lemondását elfogadja, ugyancsak egyhanguan fogadják el *Hock* János indítványát, mely szerint sajnálattal veszik tudomásul a lemondást és egyhanguan fogadják el *Hellebront* indítványát is, mely szerint elvárják a jövöndö elnöktöl, hogy ugyanily elvek szerint vezesse a Ház tanácskozásait.

Szünet alatt.

Mikor az ülés megkezdödött, még senki sem sejtette, hogy a célzatos elnöki vitának ma oly gyors és hirtelen vége szakad. Annál örövendetesebb volt a meglepetés, hogy *Tisza* István végre mégis hozzájut programjának elmondásához. Nagy volt az öröm ennélfogva a folyosókon, csak az Ugronpártiak járnak csöndesen és mondogatják busan:

— Hja, tiz ember nem tud semmit se csinálni.

vol hőmezö . . . Egyszerre felzugott a taps és menyasszonyom egész kipirultan lépett be a szalónba.

Életemben nem voltam ilyen boldog. Futnom kellett volna ezzel az édes emlékkel, — de én a menyasszonyommal az egyik ablakba ültem és néztük a végtelen hőmezöket. A másik szobában a zongorához egy fekete, szögletesre nyírott fejü ur ült, belevágott a billentyükbe, majd *Chopin* Nocturneját játszotta lágyan, ördögi művészettel! Menyasszonyom félem fordul, rám, mosolyog, azt mondja, hogy egy különös emlék köti öt ehhez a remekműhöz. Kértem, mondja el, emondta:

— Hogy ezt a *Chopint* játszotta ö egyszer akkor is — három vagy négy év előtt — cda-kint ugyanigy feküdt a hó a mezökön, a mikor az alsó végen kigyulladt a falu. A tüz jött a felvög felé, félreverték a harangokat, az emberek vödrökkel szaladgáltak és felbuktak a lábuk között futkosó kutyákon. Esteledett már, a mikor a szobába berontott hozzája a *Póka* Gyuri, vad, durcás, szép gyerek, azöta föbe lötte magát az adósság miatt. A haja csapzott volt, erejében pedig szilaján lüktötött a vér. Alig tudott a lábán állni. A lányt a karján ragadta, úgy rántotta az ablak elé: „nézzed, ég — ég a falu! Látod, ott, ég? A melle zilált, a szeme villámlott, aztán fáradtan csukódott le a pillája: milyen szép, uram, teremtem, milyen szép! Jer, vágassunk át a falun, a parázson, a lángon, az üszökön . . .” a lány lehetett ak-

kor vagy tizennégy éves, nem tudta, mit tesz, csak az ö kis keble is elkezdett zilálni, az ö szeme is tele lett vágyó, fájo könnyel. Ez a vad erö, ez a szilaj bátorság odarántotta az ö szivét is a fiu lüktetö mellére, és megtörve, szöpegve, könyörögve kérte: „vigyél, vigyél magaddal.” Kimentek az udvarra, a fiu a lovára ugrott, ma a mellé emelte a leányt is, megsarkantyuzta a lovát és lekanyarodtak a rétnék. Aztán átvágtattak a patakon, neki az égö utcasornak . . . Oh, emberfeletti hatalom van a tüzbén. Valami parancsoló, fenséges, ideget zsibbadásba hozó hatalom! És a hogy felcsapott a láng a kavargó, szétfolyó rohanó tüzfolyamban, millió és millió izzó, felpattanó, egymáshoz simuló tüzkigyó rajzott és kergette maga előtt az embereket . . . a hogy a tüzes kigyók keresztülcikkáltak a levegön, ahová lehultak új fészket gyujtottak és ebböl megint új kigyók rajzottak széjjel és mindenünnen dugosták ki kis smaragd fejüket. — *Póka* Gyuri pedig felállt a nyeregben és úgy látta a kis lány, hogy ez az ember parancsol ezeknek a veszett dühü bestiáknak és ö is kinyujtotta kis ujjait, majd meg gyorsan megörbítette öket, szeretett volna ö is egy olyan tüzkigyót fogni, elvinni hazá, betenni a bábui, a játékaik közé, de a szép, smaragd fejü kigyók kisiklottak az ujjai közül. Gyuri pedig levett kalappal elmádkozott egy szöltárt.

. . . Itt az idegen kis szünetet tartott. A szemét lehunyta és szinte önmagának mondta:

— Uram és ami most következett, azt el nem felejttem soha. A menyasszonyom ajka lángolásán, szeme könyezésén, keblének remegésén láttam, hogy rettenetes emlékek árasztják el szivét. Minden pillanatban vártam, hogy fel fog zokogni, fel kell hangosan zokognia, de ö csak annyit szölt: és engemet megcsókolt a Gyuszi!

Vacsora után magamra maradtam a lánynyal, ö hosszan elnyujtva hevert a diványon, a lámpa sárga fénye beleütött az arcába, a szeme mozdulatlanul nézett a lángba. Maga egy szöt sem szölt, várt, hogy én szöljak. Felhuztam kezére a gyürüt, aztán hirtelen átkaptam szépséges fejét és egy hosszú-hosszu csokban forrottunk össze. A lánynak látomása lehetett, talán látta a tüzkigyókat, hogy besiklanak a ruhája ujjába, smaragd, izzó fejükkel ott bujkálnak, surrannak az ajka körül, mert önkívületlen, fojtó lázban mondta: Gyurim, én édes szerelmes Gyuszikám! Aztán elhagyta az ereje, csak lihegése reszketett az ajkamon. Nem tudom, bolond voltam e, vagy örült, de kivallattam. Vallott. Eljött az ö életében is a pillanat, hogy felszabadult a lelke; ha örök üdvössége mullott volna is ezen a vallomáson, kivallotta, hogy a Gyurit fogja szeretni mindig és tudni sem akar, most már tudni se akar róla, hogy a feleségem legyen . . . Látja uram, utaztam én is egyszer egy nagy csokor pármái ibolyával, *Kugler*-féle édeséggel és egy kis arany karikagyürüvel a jegyeseimhez . . . isten önnel

— Nem bizony, mikor az egész ország áll velük szemben! — hagyja rájuk egy képviselő.

Déli tizenegy óra is elmúlt, mikor az előnői csengő végig rezeg a hullámzó folyosókon és a népes büffén: sietve tud be mindenki a terembe.

A miniszterelnök programja.

Az ülés újból való megnyitása után előbb *Bakovszky* István személyes kérdés címén vizsgálta a tegnapielőtti bejelentett két mentelmi esetet.

— A miniszterelnök kíván szólni! — jelenti az elnök.

Hangtalan csend támad.

Tisza István gróf: Azt hiszi, elérkezett az ideje, hogy programját a nemzet elé tárja. Mindjárt rátér arra, hogy az ország széles rétegeiben él a vágy a vezénnyelv magyarsága iránt.

Polónyi Géza: Az egész nemzet kívánja ezt!

Tisza István gróf: A nemzet egésze vizsgálja attól, hogy a korona és a nemzet közt mélyreható viszály támadjon és ezért a kérdés most megoldhatatlannak tűnt ki. (Nagy lármák és ellentmondások balról). Ellenben elfogadhatónak látszik a megoldásnak az a módja, amely kínálkozik.

— Hát a magyar nyelv! — kiáltják Ugronék. — Azt nem hagyjuk.

— Ki támad az ellen? — Ki az akadály? — Körber e? — Vagy ki?

Tisza István gróf: Az igazságot, képviselő uraim lehurrogni nem lehet. Önök a zajongásukkal elfojthatják itt a szavaimat, de az ország közvéleménye meghallja az igazságot. (Tüntető taps jobbról). A miniszterelnök ezután rátér a hadseregi reformok vázolására. Első sorban a hadsereg jelvényei fognak közjogunknak megfelelően reformáltatni. Azután a katonai büntetőjudikatura a szóbeliség, nyilvánosság és közvetlenség alapjára kerül és magyar lesz a védelmi tárgyalás nyelve az első fokon. Az idegen csapatoknál levő magyar tisztek magyar csapatokhoz kerülnek és a tisztnyelvénél a magyarság érdekeit arányosan fogják érvényesíteni.

Polónyi Géza: Ezt önök már száz esztendeje ígérgetik és soha sem tartják be.

Gróf *Tisza* István: A magyar tisztek nevelésében jelentős dolgot kell látnia mindenkinek. (Zajos helyeslés jobbról.) Tervbe van véve

Ezzel levette a podgyászát és már a legelső állomáson leugrott a vonatról. Fáztam is, meg melegem volt. Az én falum határánál én is leszálltam aztán és gyalog vágtam neki a mezőnek. A galambducos kastély már messziről bevilágított a csillagos égbe, — félóra múlva pedig ott voltam a szalónon. És alig mertem átlépni a küszöböt. Menyasszonyomat Pesten ismertem meg, falun most voltam először náluk és a mint szétnéztem, rögtön ráismertem a vörös szalónra. A falon a világító, lilarózsás Corot-kép, a padlón a márciusi lombuzöld és sárga virágos szőnyeg, a másik sárga, selymes és lágy fényességű szobában pedig a menyasszonyom ült a zongoránál, a jól ismert társaság pedig tapsolt neki. Aztán mi is kiültünk az ablakba és a végtelen hőmezőket néztük. Felhangzott Chopin Nocturne-ja, a lány lábán ére a tüzkigyókról kezdett beszélni, de én hirtelen átkaptam a fejét és a függöny mögött hosszú, epesztő, könyörgő csókot nyomtam az ajkára.

— Nem, nem, nem engedem kivallani!

És mérgében pukadjon meg az ördög, megfogtam a lány kezét és örök szerelmet esküdtünk egymásnak! Ha mellettem, velem fog élni, ha egy leánylétet imádkozik az én elkárhozandó lelkemért, akkor meg fog törni rajtunk az ördög hatalma! Hetvenhétezer ördög hatalma meg fog törni, meg fog törni rajtunk!...

a kellő alapítványok és tanintézetek felállítására. (Tetszés jobbról.) E tanintézetben a magyar nyelv jogában lesz. Így tehát jelentős és lényeges ez a reform. (Ugy van.) Nyugodt lélekkel állítja, hogy mindez, amit elsorolt, sokkal több mint a mennyit félévvel ezelőtt az ellenzék kívánt. (Zaj a baloldalon.) És kijelenti, hogy a mi reform van, nem lett volna meg, ha a korona maga atyai szívével nem sietett volna a nemzet óhajának teljesítésére.

— Éljen a király! — zugja egyértelműen a jobboldal.

Gróf *Tisza* István: Az ellenzék harcának folytatását nem kívánhatja most már.

Barta Odön: Én kívánom.

Gróf *Tisza* István: Nem akarok szememnek hinni, hogy *Barta* Odön az, a ki így beszél.

A néppárt és Ugron-párt gunyosan tapsol *Barta* Odönnek. Ujabb hűhóra ad alkalmat *Pozsgay*nak egy közbekiáltása, a kit a jobboldal gunyos „alapvizsga” kiáltásokkal hurrog le.

Gróf *Tisza* István: Hiszi, hogy ezen az alapon rá fog tudni térni a nemzet ez áldatlan állapotból való kivezető utra. Nem akarja hinni, hogy az ellenzék továbbra is utját akarja állani az alkotmány rendes működésének. Nem szabad ezt tennie a mostani nehéz közgazdasági állapotok között, nem szabad engedni, hogy ügyeink rendezetlenül maradjanak. Logyenek meggyőződve, hogy az elért eredmények a hosszú vita befejezését eredményezhetnék. Ezután rátér a részletekre, a melyek jobbadán ismeretesebbek. Elsősorban indemnitást óhajtatni, aztán az ujoncozás elrendelését. Előterjeszti a költségvetés miként való tárgyalásának tervét, hogy t. i. az idei költségvetést már csak a tavalyinak kiegészítéseként tárgyalják. Kifejti, hogy a szabadelvűség és a nemzeti szempont fogja irányítani kormányzását és a jogtisztelet lesz működésének alapja.

Az egyes részletezésnél itt is, ott is közbekiáltás hangzik el balról.

— Tessék beszédem végeztével kérdést intézni hozzám — felel *Tisza* — ha hízagot látnak valahol és én nyíltan fogok válaszolni.

Volt még egy incidens. A nemzetiségi izgatás meggátolásának nagy tetszés között történt kilátásba helyezése után Horvátország külön jogi állását fejtette ki *Tisza*. Ekkor *Zmeskal* Zoltán német nyelven valami magyarozat-félet kiáltott oda a horvát képviselők felé.

— Értjük mi a magyar nyelvet is! — vágott vissza önérzetesen egyik horvát képviselő, a jobboldalt lelkes tüntető tapsra ragadván ezzel.

Gróf *Tisza* István ezután rátért az egyes tárcák programjának kifejtésére, mely a főrendiházban történt fejtegetésekből szintén ismeretes már.

A tisztviselők fizetésemelése.

A tisztviselők fizetésemelésére vonatkozólag kijelenti, hogy a kormány nincs abban a helyzetben, hogy véglegesen nyilatkozzék, hogy be-terjeszti-e a kész javaslatot mostani szövegében, miután ez csak fél munka, kielégítetlen maradván benne a megyei tisztviselők érdeke. (Nyugtalanosság balról.) Továbbá szükséges, hogy a felekezeti iskolák tanítóinak fizetése arányba hozassanak az állami tanítókéival. E célból azon lesz a kormány, hogy a felekezeteknek kellő segély álljon rendelkezésükre. (Tetszés a néppárton.)

Kaas Ivor: Ez az igazi magyar politika!

Polónyi Géza: Paktum a néppárttal.

Tisza István gróf: A törvényjavaslatnak a napirendről való levétele mindamellett nem áll szándékában, és az a törekvése, hogy ez a fontos kérdés 1904-ben megoldassék. A már felkeltett remények kielégítése céljából rendkívüli pótlék alakjában ki fogja osztani a kormány azt az összeget, mely az 1903. évi költségvetésbe fel van véve.

A program részletei.

Áttér ezután a kiegyezési javaslatokra. Kijelenti, hogy azokhoz változatlanul ragaszkodik. Fontos feladatot képez a munkakérdés rendezése, a közigazgatás reformja, a közlekedési hálózatok kibővítése. A községi terhek emelkedéséről — ugymond — egyre hangosabban panaszkodnak a vidéki városok. A kormány fontos feladatának tekinti, hogy e kérdést sürgősen tanulmányozza. A vidéki városok ügyében az a szempont is vezet, hogy ezzel a magyar nemzet ügyét is kell szolgálni. (Taps jobbról.)

Az igazságügy terén a polgári peres eljárás reformja a legfontosabb feladat. A vallás- és közoktatásügy terén a katolikus autonomia megvalósításán és a kongrua rendezésén fáradozik a kormány. Az 1848. évi XX. törvények végrehajtásának ügyét most tárgyalják a protestáns egyházak; a kormány tehát megvárja a konkrét javaslatokat és igyekezni fog a kérdést jóakarattal megoldani. A honvédelem terén a jövő nagy feladata: a véderő revíziója, a melynek tárgyalása során minden katonai kérdés megvitatására lesz idő. Ezután így folytatta a miniszterelnök:

— A kormánynak egész működését az a meggyőződés vezeti, hogy az országnak szüksége van felelős kormányra, a mely a törvényt tiszteli és pártatlanul végrehajtja. Kérem a Házat: ne nézzük az alkotmányon ejtett sebet, hanem most, a mikor a küzdelem folytatásának tárgyi oka nincsen, tereljük vissza az állami életet a rendes mederbe és ne kockáztassuk a nemzet legfontosabb érdekeit. Ne feledjük el, hogy mindnyájan magyarok vagyunk...

Ugron Gábor: Bécsben legyen magyar, ne ittl!

Tisza István gróf: Bécsben is vagyok olyan jó magyar, mint *Ugron* Gábor ur. (Taps a jobboldalon.) Ne feledjük, hogy a magyar alkotmány megvédése a célunk és hogy nem azért küldtek bennünket ide, hogy az alkotmányt megrendítsük, hanem, hogy megerősítsük. (Percekig tartó éljenzés és taps a jobboldalon. A szónokot igen sokan üdvözik.)

Bartha Odön személyes kérdésben szólal föl.

Elnök a további teendők megvitatását holnapra halasztja. Indítványozza, hogy holnap elnököt és alelnököt válasszanak.

Kiseb házszabályvita után — a melyben részt vettek: *Ugron* Gábor, *Tisza*, *Kossuth*, *Apponyi* és *Polónyi Géza*, — az elnök kimondta, hogy a „további teendők megvitatása” alatt a kormány programját értette.

Ezzel az ülés véget ért.

TANÜGY.

(—) Nyugalomba vonuló igazgató. *Téglás* Gábor c. főigazgató, a dévai főreáliskolának vezetője, ki egykor Aradon is tanároskodott, harminchárom évi szolgálat után beadta nyugdíjazás iránti kérvényét. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Göttner* Károly pozsonyi főreáliskolai tanárt bizta meg a dévai főreáliskola s az e mellett fennálló internátus vezetésével.

(=) Áthelyezett tanítók. A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Medzihradszky* János mezőkovácsházi és *Gróf* Gizella nagylaki állami elemi tanítót, illetve tanítónőt, kölcsönösen áthelyezte.

Böhm Adolf a bíróság előtt.

(Második nap.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6

Két napos, fárasztó tárgyalás után Böhm Adolf bűnügyében a bizonyító eljárást befejezték. Holnap következnek a perbeszédék, s ugyancsak holnap kimondják az ítéletet fölötté és Konschitzky fölött.

A főtárgyalás második napja bővelkedett az érdekességekben. Az első: Böhm Adolfnak és Konschitzkynak szembesítése. Nem volt olyan drámai ez a jelenet, a milyennek hitték, de eléggé izgató. Mindketten óvakodtak a hevesebb kifakadásoktól. Böhm Konschitzky tagadásával szemben is megmaradt abban, hogy a volt vezértitkár büntársa lett volna, — de mint-ha azt is sajnálta volna, hogy így kell tennie.

— Én nem akarom Konschitzky urat magammal rántani, — mondta — csak az igazságot mondom.

Konschitzky megmaradt a mellett, hogy nem bűnös. A mikor szembesítették őket, egy pillanatra, mintha megfedekezett volna arról, hogy bíróság előtt állanak. Így szólította Böhmöt:

— A vezérigazgató ur... azaz, az akkori vezérigazgató...

A délutáni tárgyalás során Böhm fel-tűnő dicsérettel szolt az igazgatóságról. A tárgyalás előtt néhány nappal még olyan hírek keringtek, hogy az igazgatóság tagjaira kellemetlen vallomást fog tenni, és ismét másokat megnevez a bíróság előtt, a kikkel együtt börtönözött. Mindebből semmi se vált be. Böhm rop-pant lojális vádolttnak bizonyult. Azt mondta:

— Az igazgatóság becsületességéhez, jóhiszeműségéhez, büntelenségéhez szó se férhet.

Itt sirva fakadt. A mikor pedig arról beszélt, hogy a sikkasztás fedezésére mindenét odaadta, még a feleségét illető életbiztosítási kötvényt, fölállozva ezzel még családja boldogságát is, — a beteges, gyönge szervezetű ember egy pillanatra rosszul lett és a padra hanyatlott.

Ma, hogy a tárgyalás a befejezéséhez közeledett, már kombináltak az ítéletre. Persze, ez a mesterség fölöttébb meddő. A publikum hangulatakép jegyezzük föl, hogy a legtöbben három-négy esztendei fegyházra jövendölnek Böhmnek. Konschitzkyról az volt a vélemény, hogy a mai tárgyalással nagyon kedvezőtlen fordulatot vett az ügye.

A mai tárgyalásról részletes tudósítá-sunk a következő:

Elsikkasztott részvények.

A mai tárgyalás a 7. vádpont tárgyalásá-val kezdődött. Ennek a vádnak lényege:

Böhm Adolf 1892. július 17-én a bank egyik pénzszekrényéből a birtokában volt értékpapírok közül 26 db. csanádi vasúti részvényt 2756 frt. értékben kivett és eladta, s a sikkasztás elpalástolása végett egy nem létező ingatlanra: Kasza u. 4. sz. ház címe alatt számlát nyitott s azt megterhelte, később azt más számlára ve-zette át.

Konschitzky József a vádirat szerint erről előzetesen tudott és megígérte Böhm Adolfnak, hogy ennek elpalástolására hamis könyvelést tesz s a könyveket 2000 frtnál nagyobb összeg erejéig meghamisította.

Elnök: Beismeri a bűnösségét.
Böhm: A sikkasztásban nem érzem magam bűnösnek.

— Magát a tényt beismeri?
— A hamisítást igen.
— Mondja el hát a dolog körülmé-nyeit.

— Miután Konschitzky az én cselekedeta-imről tudott, ki voltam téve az ő zaklatásának. Ő fenyegetett is engem. Én eleinte váltókat zsíraltam neki; később, a mikor újra sürgette adósságaim rendezését, a pénzváltó üzlet le-tétjéből kivettem huszonhat darab csanádi részvényt s azokat értékesítve, ezek árát Kon-schitzky adósságainak rendezésére fordítottam. Ezt igazolják az általam, az iratokhoz csatolt számlák.

— Ennek a palástolására nyitotta a Kasza-utca 4. sz. ház számlát?

— Igen.
— A naplóba ezt a tételt ki vezette?

— Konschitzky.
— Ki volt a rendes könyvvezető?

— Ő, Konschitzky.
— Mi ennek a számlának története?

— Az előbbi eljárás palástolására nyitott Kasza-utca 4. sz. ház-számlát a részvények érté-kével, 2756 frttal megterheltem, e tétel a nap-lóna lett kezesülhuzva. A bevezetést Kon-schitzky esz-öszölte és ő vezette be a főkönyv-be. Ez a számla az 1898. év végéig folyton le-zárattott, december 31-én a pénztárlét-szám-lára lett átvezetve, s ekkor a ház számla meg-szűnt, azután erről a számláról az átmeneti kamat számlára vezetett át. Mindezek a könyvelések a részvénysikkasztás palástolására szolgáltak.

— Mi történt végül ezzel a számlával?

— A 2756 forint végredményében 1902. január 1-én a Magyar Jelzálog hitelbank szám-lájára lett átvezetve.

Mindezeket Böhm az egyes könyvekben is kimutatja. A szakkértők utána néznek, s igazolják, hogy úgy van.

— Tudott-e minderről Konschitzky? —

— Kérde az elnök.
— Igen. Sőt 1898. december 31-e után, a mikor a számlát lezárták, ő maga intézte a to-vábbi könyvelést, és a számlát is ő szüntette meg, miután ez az ő érdeke volt.

— Konschitzky, azt állítja, hogy ő ezeket a tételeket az ön utasítására könyvelte el.

— Igen, én utasítottam őt, de csak az irány-ban, hogy a könyvekben meg legyen a kellő kapcsolat.

— Előzetes megbeszéléssel történt a 26 részvény kivétele.

— Igen, én és Konschitzky beszéltük meg.

— Megmondta ön határozottan Konschitzky-nak, hogy a részvényeket az adósságainak kifi-zetésére veszi ki?

— Igen. Pénzt nem adhattam neki, s ezért választottam ezt a módot adósságai ki-fizetésére.

— Konschitzky a vizsgálat során azt val-lotta, hogy ön csak később mondta el neki a dolgot, s azt mondta, hogy ne féljen, nem lesz semmi baj. Így vette rá Konschitzkyt, hogy a hamis tételeket bevezesse.

— Nekem semmi okom nincsen, hogy Kon-schitzkyt a szerencsétlenségbe sodorjam, vagy akár őt, akár más gyanúsítsak; de az igazság az, hogy ő határozott tudomással birt minderről, miután ezek az ő adósságainak kifizetésére let-tek fordítva. Én még ezenkívül fizettem érte és helyette. Ma is 7000 koronáért vagyok érte giróban; a váltók rendezésével a törlesztést és a kamatokat én fizettem.

— Ön említette, hogy Konschitzky, a ki tudta az ön Weisz-féle tételét, zsarolta őnt e terén.

— Igen, leveleket is írt hozzám.

— A letartóztatás alkalmával Konschitzky-nak két levelét találták önnél, de azok csak szolidabb hangúak voltak. Hol vannak azok, a melyekben fenyegette őnt.

— Azokat elégettem. Ezt a kettőt is csak ötletszerűleg tartottam meg.

Konschitzky kihallgatása.

Böhmöt ezután kivézték, s Konschitzkynek kihallgatása következik. Az elnök felolvassa Konschitzky előtt a vádpontnak reá vonatko-zó részét.

Meszlény Antal dr. A 7. vádpontra nézve, úgy Böhmre, mint Konschitzkyre nézve, miu-tán Böhm Adolf vallomásaiból s a könyvek fel-jegyzéseiből nyilvánvaló, hogy a sikkasztás 1892-ben történt, s így az elévült, a vádat ezen-nel elejtem.

Vajda István dr.: A károsult Aradi Ipar és Népbank részéről ezen vádpontra nézve a vá-dat átveszem.

Ennélfogva megkezdték Konschitzky valla-tását. Konschitzky rendkívül izgatott és suttog-va, alig hallhatóan beszél.

— Elismeri bűnösségét.

— Nem.

Konschitzky ezután elmondja ezeket:

— Az intézetnél szokásban volt, hogy kauciókra értékpapírokat adtak ki. 1892-ben Böhm azzal jött hozzám, hogy huszonhat arad-csanádi vasúti törzsrészvényt vegyek ki a pénzváltó-üzlettel, s ezzel a pénzváltó üzletet ismerjen el. Ugy mondta, hogy ezt kiadja egy üzletfelének kaució gyanánt, és hogy azok rö-videsen visszafolynak kerülni. Miután a pénz-váltó-üzletet el kellett ismerni, azt mondta, hogy nyissak Kapa-utca 4. sz. ház-számla címen szám-lát, és azt teheljem meg 2756 forinttal. Ebben én nem láttam semmi különösöt, mint az ő alantás tisztviselője készséggel telyesítettem az ő meghagyását.

Elnök: Böhm szóbeli utasítást adott Ön-nek?

— Igen.

Röviddel Konschitzky kihallgatásának meg-kezdése után, tíz óra néhány perkor, az elnök tíz percere felfüggesztette a tárgyalást. Szü-net után folytatták Konschitzky kihalla-gatását.

— Mit jelent az, hogy a Kasza-utca 4. sz. ház volt a számla címe?

— Annyit, hogy a Kasza-utca 4. számú ház van megterhelve.

— Ön se naplót, se más könyvet nem né-zet meg, mikor ezt a számlát a főkönyvben megnyitotta?

— Nem, mert Böhm utasításai szerint jártam el.

— A bevezetésekor tudta ön ennek a szám-lának jelentőségét.

— Nem, csak később kezdtem sejteni.

Az elnök erre elővette a vizsgálati jegyző-könyveket.

— Az ön vallomása — ugymond — ellen-tében van a vizsgálat során tett vallomásával.

Az előnyomozás során határozottan megmondta, hogy 1893-ban tudta meg a hamisítást, s azért nem tagadta meg a hamis könyvelést, mert félt, hogy ő is, ön is kenyerüket vesztik. A vizs-gálobiro előtt azt is bevallotta, hogy Böhm töbrendbeli szívességet tett önnek, váltóadós-ságait rendezte, s azért nem lépett föl ellene. Mivel indokolja ezt az eltérést?

— A vizsgálobiro előtt nagyon elfogult vol-tam, szinte önkívületben voltam, alig tudtam, hogy mit mondok.

— Tehát megmarad-e a mostani állítása mellett?

— Igen, megmaradok.

— Az ön vallomása ellentmondásban van Böhm vallomásával, a ki állítása szerint önnek előre megmondta, hogy az ön adósságainak fe-dezésére veszi ki a 26 részvényt és hogy a hamis könyvelésben együttesen megálla-podtak.

— Ezt visszautasítom. Böhm több ízben, különösen újékor, hangsúlyozta a tisztviselők előtt, hogy tekintsük őt atyánknak, legyünk bizalommal hozzá, s ha valami bajunk van, forduljunk hozzá. Ezért történt, hogy ő adóssá-gaim rendezésére egy ízben adott pénzt és két ízben rendezte váltóimat.

— Böhm azt mondta, hogy ő azért zsi-rált és adott önnek előleget, mivel ön tudott az ő sikkasztásairól és őt presszio-nálta.

— Ez nem igaz.

Böhm és Konschitzky szembesítése.

A tárgyalásnak legizgalmasabb része volt az ezután következő. Böhmöt és Konschitzkyt szembesítették egymással. A volt bankigazgató

és volt titkárja heveség nélkül, de meglehetősen izgatottan mondták egymás szemébe elmentés vallomásaikat.

Böhmöt bevezetik s Korschitzky mellé áll.

Elnök (Böhmhez): Korschitzky önnel ellenkezőleg vallott. Azt mondja, hogy nem volt előzetes tudomása a sikkasztásról, nem kényszerítette önt. Neki a tétel körülményeiről csak az utolsó évben volt sejtelme; azt mondja, nem áll, hogy megbeszéltek volna előre a könyvelést, hanem ő mint felebbvalójának követte az ön utasításait.

— Én csak ismételhetem, amit az előbb mondtam.

— Mondja ezt Korschitzky szemébe.

Erre Böhm *Korschitzky felé fordult*, s részint Korschitzkynak, részint újra a bíróság felé fordulva, mondja a következőket:

— Mikor ön adósságainak rendezésére hozzám fordult, kijelentettem, hogy pénzem nincsen, csak úgy szerezhetek, ha a pénzváltó-üzletből a csanádi részvényeket kivesszem. Nemcsak akkor beszéltek ezt meg, hanem az évi zárlat alkalmával is. Egész barátságos megbeszélés útján történt ez, még pedig nem egyszer hanem évről-évre. Sohase történt, hogy őt utasítottam volna. Ki van zárva, hogy őt utasítsam, miután ez a tétel sikkasztás palástolására szolgált, s ez feltűnhetett volna.

Ezután Böhm megindultan, szinte drámai hangon így folytatta:

— A mit vallottam, az utolsó szóig fenntartom, nem azért mondtam mindezt, hogy Korschitzky urat bajba hozzam, csak az igazságot akarom kimondani. Kezdetből fogva mindent bevallottam, szerencsétlenségembe beleengedtem, tudom, hogy a következményeket el kell szenvednem. A mit mondtam, az az igazság.

Korschitzky Böhm szemébe mondván fenntartja előbceni vallomását. Nem áll az se, hogy az előző visszaélésekről tudott volna.

Elnök (Korschitzkyhez): Mi volna hát Böhmnek a célja, hogy önt alaptalanul vádolja?

— Nem tudom megmagyarázni. Volt idő, mikor rossz viszonyban voltunk, Böhm ekkor zárkózott, mogorva volt és sokszor hónapokig nem szoltunk egymáshoz.

— De ha Böhm önnel rossz viszonyban volt, — folytatta az elnök — mi lett volna oka annak, hogy ép akkor áldozatot hozzon önért?

— Nem tudom. Böhm az intézet több tisztviselőjének tett szivességet, talán azért, mert félt, hogy leleplezik.

Böhm ekkor közbeszólt.

— Igaz, hogy atyailag viseltetem az intézet tisztviselőivel szemben — mondta — ezt az egyet koncedálom; de ez nem oly célból történt, a hogy az *Korschitzky imputálja*.

Ezzel a szembesítést befejezték.

A szakértők Korschitzkyről.

Az ügyész és a két védő a 7. vádpontra nézve kérdéseket adtak a szakértőknek, a melyekre a három szakértő rövid tanácskozás után külön-külön adták meg a választ. Az egyes kérdőpontokat s a szakértők válaszait együtt közöljük.

Meszlényi Antal dr. kir. ügyész kérdése ez volt:

Milyen körülmények szólnak a könyvekben a mellett, hogy Korschitzky, a mikor a Kasza-utcai 4. sz. ház számlát megnyitotta, tudomásul kellett, hogy bírjon a bűnös manipulációról?

Fodor Gyula szakértő: Minden könyvelési tételnek alappal kell bírnia; ez vagy pénztári utalvány, vagy üzleti levél, vagy pedig igazgatósági ülésről szóló jegyzőkönyvi kivonat. Egy-

szerű szóbeli utasításra, — a levegőből nem lehet könyvelni. Minthogy a Kasza utca 4. sz. ház számla nyitására az említett alapok egyike se szolgált, megállapítható, hogy neki tudomásul kellett bírnia arról, miszerint ez bűnös manipulációk fedezésére szolgált.

Pálmai Lajos dr. szakértő: A könyvelési tételeknek alappal kell bírnia: ez vagy levél, igazgatósági határozat, vagy pénztári utalvány. Ezek nélkül semmit könyvelni nem lehet. Miután itt semmi alap nem volt, Korschitzkynak tudomásul kellett bírnia a manipulációról.

Fényes Iván dr. szakértő: A könyvelés csak okmányokkal történhetik. A könyvelőnek kötelessége, hogy az okmányokról meggyőződjék. Ha ezt nem tette, valószínűséggel lehet arra következtetni, hogy a sikkasztásról tudomása volt, de föltehető, hogy Korschitzky esetleg hanyag tisztviselő volt, s ezért nem nézte meg az okmányt.

Czédly Károly dr. Böhm védője három kérdést intézett a szakértőkhöz. Az első kérdés ez:

A szabálytalan könyvelések általában történhetek-e volna, ha az arra hivatott tényezők a naplóbeli elkönyveléseket, de főleg a zárlat előtt eszközölteket megvizsgálták volna?

Fodor Gyula szakértő: A szabálytalan tételek bevezetése pillanatnyilag megtörténhetett volna, de gondos, alapos és szakszerű vizsgálat mellett a legelső alkalommal fölfedezhető lett volna.

Pálmai Lajos dr. szakértő: Megtörténhetett volna, de a felügyelő-bizottságnak a zárlat alkalmával okvetlen rá kellett volna jönni.

Fényes Iván dr.: Nem.

Czédly Károly dr. második kérdése részletkérdésre vonatkozott. A harmadik kérdés ez volt:

Vastag szabálytalanságról lehet-e szó az igazgatóság és felügyelő-bizottság részéről, tekintve az e tekintetben könnyű ellenőrizhetést és az itt üzleti összeköttetésbe levő fél fontosságát.

A szakértők mindegyike megegyezett abban, hogy szabálytalanság volt, csak arra nem nyilatkoztak a védő firtatásaira se, hogy „vastag” volt-e, vagy sem.

Fodor azt mondta:

— A szabálytalanság mértékének megállapításába nem bocsátkozom.

Pálmai dr. meg így szólt:

— Hogy vastag szabálytalanság volt-e, vagy sem, az könyvszakértők által nem bírálható el.

Fényes dr. is kerülgette a jelzőt, de mikor a védő kifejtette, hogy erről az esetről van szó, azt felelte: „ez esetben vastag.”

Könyvelő és vezérigazgató.

Tabakovits György dr., Korschitzky védője is három kérdést tett.

1. Elvárható-e egy könyvelőtől, hogy a vezérigazgató oly rendelkezését, melyet az állítólag az igazgatóság határozata folytán tesz, megtagadja?

A szakértők mindegyike úgy nyilatkozott, hogy *feltétlenül elvárható*. **Fodor Gyula dr.** ezt a főkönyvelő nagy büntetőjogi felelősségével hangsúlyozta; **Pálmai dr.** kiemelte, hogy olyan esetekben, a mikor a tételnek nincs alapja, ez nemcsak jog, de kötelessége is a könyvvezetőnek. **Fényes dr.** szerint is feltétlenül elvárható.

Tabakovits második kérdése:

2. Ha később kiderül, hogy a vezérigazgató tényleg az igazgatóság meghagyásából járt el, nem rendíti-e meg a könyvelő állását és nem teszi vajon lehetetlenné az intézetnél maradását.

Fodor Gyula azt felelte, hogy ez oly kérdés, a melyre nem kell szakvélemény. Ha az igazgatóságban korrekt emberek ülnek, hálával kell tartozniok az oly könyvelőnek, aki vigyáz a manipulációk elkerülésére. **Pálmai dr.** szerint: nem, mert ez *nem tekinthető nyílt ellenszegülésnek* a felebbvalóval szemben. **Fényes dr.** szerint ez egyéni dolog, ámbár lelkiismeretes igazgatóságnál az ilyen nem hogy megrendítené, hanem megerősíti a könyvelőnek pozícióját.

3. Szokásos jelzés-e a könyvekben a *V. H. Sz.* (ve. érigazgatói határozat szerint) jelzés, vagy pedig olyan, a mely okvetlen felhívja a felügyelő bizottság figyelmét?

Fodor Gyula: Szokatlan, mert vezérigazgatói határozatra nem szoktak könyvelést eszközölni. Ez okvetlen feltűnhetett. **Pálmai dr.** szerint is szokatlan, de egyébként is a főkönyvben csak oly rövidítés engedhető meg, a mely mindenki előtt világos. **Fényes** ugyanígy nyilatkozik.

A 2. és 3. pontra nézve **Tabakovits dr.** védő felolvastatta az *Aradi Ipar- és Népbank* alapszabályainak egy szakaszát, a mely szerint az igazgatóság határozatait a vezérigazgató tudatja a tisztviselői karral s a tisztviselők az igazgatóságnak feltétlen engedelmséggel tartoznak.

Se Böhm, se Korschitzky nem kívántak a szakértők véleményére megjegyzést tenni. A délelőtti tárgyalás ezzel végződött.

A mérleg hamisítása.

Ismét nagy hallgatóság előtt folytatódott a délutáni tárgyalás, mely a nyolcadik vádponttal kezdődött.

A vád az, hogy Böhm Adolf 1898. évi december 31 én, hogy nagyobb üzleti nyereséget mutasson fel, a váltó kamatszámla jövedelmét 9936 forinttal nagyobbak tüntette fel, a költség-számla összegét 2545 forinttal apasztotta, miáltal 12,481 forinttal nagyobbak tüntette fel az évi nyereséget. Később az intézet hivatalnokainak 2854 forintnyi fizetési előleget adott és ezt a pénztári letétszámlára vezettette át.

Az elnök kérdéseire Böhm erről a következőket mondja el:

— Nem szándékoztam ezáltal nagyobb jövedelmet feltüntetni. Abból a szempontból jártam el, mert félni kellett a részvények értékének leszállításától, mihelyt az osztalék nem lett volna elég nagy. Ezt akartam elkerülni csupán, mert *feltettem az intézet tekintélyét és hitelét*. Tulbuzgóságból türttem, de csak átmenetileg ezt a szabálytalanságot s nem önérdek vezetett, mert senkinek sem akartam kárt csinálni.

Elnök: Miért nem akarta, hogy a fizetési előleg a mérlegben szerepeljen?

— Nem tartottam helyesnek és szépnek, hogy fizetési előleg szerepeljen a mérlegben.

— Ki elől akarta palástolni ezt a fizetési előleget?

— Inkább az igazgatóság elől.

— Szabálytalan volt ez?

— Nem.

— Hát miért palástolta?

— Mert részben utalványozva volt, részben nem. A legnagyobb része az előlegnek *Korschitzkyt terheli és én őt kimélni akartam*.

— Miért akarta kimélni?

— Az a dolog természetéből folyik.

— Beismeri bűnösségét?

— A tényleg beismerem.

Korschitzky következtetett újra ezután. Az elnök előtte is ismertette a vádat, hogy Böhm utasítására a könyveket meghamisította. Ő vezette át a fizetési előleg számláról a szóban forgó összeget a pénztári letét számlára.

— Elismeri a bűnösséget? — kérdi az elnök.

— Nem.

— Adja elő védekezését.

— Elkészítve az 1898. évi nyereség-vesztés számlát, és mikor Böhmnek ez megmutattam, azt az utasítást adta, hogy az intézet érdekében kell a váltó kamatszámla jövedelmét szaporítani. Én jóhiszeműleg jártam el.

— A könyvelést tehát Böhm utasítására végezte?

— Minden egyes tételt az ő utasítására írtam be.

— A költség apasztáson kívül a többi könyvelésnek mi volt a célja?

— Nem tudom. Erre nem tudok felvilágosítást adni. Nem tudom, hogy milyen cél vezrelte őt. Én az ő utasítására jártam el.

— Hát ugyebár, a fizetési előleg história nem javította a mérleget?

— Nem.

— Miért könyveltek tehát így?

— Nem tudom.

— Böhm azt mondja, hogy összebeszéltek előre, hogy a *hiány palástolása* végett tették.

— Nem áll.

Böhm az igazgatóságról.

Most újra Böhm került szóhoz, hogy volt igazgatósága feől nyilatkozzék. A tárgyalásnak nagy mozgást keltett része volt ez is. Az elnök egy kérdésére valóságos beszédet tartott erről. Így szól Böhm:

— Ha lehetne is valamit mondani arról, hogy az igazgatóság nem végezte jól ellenőrző kötelességét, de kijelentem, hogy az igazgatóság becsületességéhez, jóhiszeműségéhez és büntetlenségéhez a legcsekélyebb kétség sem fér. Ezt tartozom kijelenteni, akármilyen rossz sorsban vagyok is.

E szavaknál Böhm sirni kezdett, de csakhamar magához tért, leküzdötte elfogultságát, s így folytatta:

— Legtöbb fizetési előleget Konschitzky ur kapta. Rajta kívül más tisztviselők is jöttek, és én rövid uton, az igazgatóság megkérdezése nélkül kiadtam hol 100, hol 150 forint előleget. Fentartom azt, amit mondtam a fizetési előlegről vonatkozólag. Tessék megkérdezni szakemberektől, hogy fizetési előlegnek a mérlegbe való felvétele mennyire káros. Ez olyan egyszerű és természetes. Az igazgatóság csak akkor ismerte meg a mérleget, mikor már javítva volt.

Elnök: Konschitzky azt mondja, hogy ön azt mondta neki, miszerint az igazgatóság határozata alapján kell javítani a mérleget.

Böhm: Ezt én sohasem mondtam önnek, Konschitzky ur.

Elnök: Mit szól ehhez — Konschitzky.

Konschitzky: Fentartom előbbi vallomásomat.

Az előlegek kérdése.

Böhm: A szakértő urakhoz azt a kérdést intézem, hogy feltehető-e, hogy ezen tétel elkönyvelésénél más cél vezérelt, mint az intézeti érdekeinek emelése.

Konschitzky: Fentartom előbbi állításomat, hogy ő az igazgatóság határozatán rá hivatkozott, engem ravasz fondorlattal kijátszott és felhasználta az én jó hiszeműségemet. *Erre esküszöm.*

Védő: Kéri, hogy vedencével négyszemközt beszélhessen.

Félrevonulnak, azután védő kijelenti, hogy vedence kérdését magáévá teszi, külön kérdést nem tesz.

Tabakovits: Egy kérdést akarok szintén tenni. Feltéve, hogy valamely esetben az igazgatóság utasítást adna, hogy a mérlegben valamely *iktív* tételt kell beállítani, köteles-e azt a könyvvezető elvégezni?

Fodor Gyula: (Az első kérdésre.) Feltételezhető, hogy tisztán mérlegjavítás volt a cél. Rám fizetési előleg számla eltüntetése azt a benyomást teszi, hogy a fizetési előlegek nagyságát palástolják. A tisztviselők a vezérigazgató utasításait tartoznak követni és az igazgatóság a vezérigazgató útján érintkezik a tisztviselőkkel. A másik kérdésre az a válasz, hogy nehéz szituáció az illető részére, de ha tudatában van annak, hogy az hamis tétel, meg kell tagadnia az elkönyvelését.

Pálmai Lajos dr.: A mérlegjavítás nem célozhatott mást, mint az osztalék nagyobb megállapítását. Más intenciót nem láthatok. A másik kérdésre azt válaszolja, hogy a főkönyvelőnek kötelessége elkönyvelnie a tételt a vezérigazgató utasítására.

Fényes dr.: Feltehető, hogy a mérlegben mutatkozó szépség hibát palástolja. A második kérdésre azt feleli, hogy semmi esetre sem kötelessége a vezérigazgató ilyenmő utasítását teljesíteni.

Az utolsó vádpont.

Ezután a kilencedik pontra tértek át.

A vád az, hogy 50 ezer korona értékű behajthatatlan váltókat vagyonszerűen tüntetett ki, azon célból, hogy a részvényeseknek jogtalan hasznot szerezzen.

Elnök: E ismeri a bűnösségét?

Böhm: Nem.

— Adja elő a védelmét.

— Ki van zárva, hogy az az intenció vezetett, hogy vagyoni előnyt szerezzek. Csalásról lehet szó, de okirathamisításról egyáltalán nem.

Arra nézve, hogy a váltókat mért nem írta le, azt adja elő, hogy ez nagyon kedvezően hatással lett volna a mérleggel.

— Ezért a könyveléseket is együtt csinálta Konschitzkyvel?

— Ugyanugy, mint a többi is.

Az elnök behívja Konschitzkyt és megismerteti vele a vádat.

Konschitzky: Azzal védekezik, hogy mindent Böhm utasítására tett.

Böhm: Azt a kérdést intézi Konschitzkyhoz, hogy járt-e nála egy igazgató és kifogásolta a váltótárca összeállítását.

Ezután az elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után elnök egy kérdést intéz az iránt, hogy ebből a könyvelésből volt-e kára valakinek?

Fodor Gyula: Nem volt senkinek sem kára.

— A részvényeseknek az előnyre szolgált, nemde?

— Annyiban, hogy nagyobbak volt felülteve a vagyon, s így nagyobb volt az osztalék is.

Pálmai dr.: Ebből senkire sem, kár nem hárulhatott.

Elnök: A részvényesekre nem származhatott előny?

Pálmai: Abban az időben, mikor leirandók voltak, de nem irattak le, s ezáltal a nyereség nem csökkent megfelelő mértékben.

Fényes dr.: Senkire sem hárult kár, sem haszon.

— A részvényesekre sem.

— A mit az egyik zsebükbe betettek, azt kivették a másiktól.

A bank kára.

Ezután a kár összegének részletezésére tértek át.

Böhm gyöngye, fulladozó hangon kezdi elősorolni, hogy miként fedezte a kárt. Mikor odaért, hogy összes ingóságait, melyek felesége tulajdonát képezték, odaadta a kár fedezésére, akkor *hirtelen rosszul lett.*

Meszlényi ügyész egy pohár vizet hozatott neki, de mire a víz megérkezett, Böhm már ismét erőhöz jutott és a bíró asztala előtt állt:

— Önként, mindenemet odaadtam — mondotta — *családom boldogságát is.* A kárösszeg nagyságára felvilágosítást adni nem tudok, erre nézve a bank képviselője nyilatkozhatik. Csak egy megjegyzésem van, hogy az elévült összegek is benn vannak a kárösszegben.

Elnök: Azok ugyanis kiugranak.

Ügyész: Kijelenti, hogy ugy *Laczay* Endre, mint *Tagányi* István kihallgatásától *eláll.*

Czédly: Csak *Tagányi* István kihallgatását kéri.

Tabakovits dr. szintén *Tagányi* István kihallgatását kéri.

Tagányi kihallgatása.

Tagányi István megjelenik a tárgyalási teremben. Az elnök figyelemzeti, hogy tanuként lesz kihallgatva.

Tagányi előadja, hogy 67 éves, Lugoson született, római katolikus, két gyermek atyja, aradi ügyvéd.

Elnök: Az ügyből kifolyólag kárt szenvedett.

— Szenvedtem.

— Böhm mennyire fedezte a bank kárát.

— A butoroka önként átengedte.

Czédly: Igaz-e, hogy a mig Böhm Adolf vezérigazgató volt, mindig a legnagyobb lelki ismeretességgel járt el?

Tagányi: Ugy tudom, hogy igen.

Czédly: És hogy semmire sem tekintett, csak a bank érdekeire?

Tagányi: Igen.

Böhm: Van-e tudomása arról, hogy általam a kár fedezésére átengedett biztosítási kötvény a *feleségem* nevére szól, s hogy azt önként engedtem át.

Tagányi: Precíz nem emlékszem, hogy ki nek a javára szól, csak azt tudom, hogy felajánlotta biztosítékképpen és mi elfogadtuk.

A tanut a törvényszék vallomására megesketi.

Az életbiztosítási kötvény.

Czédly: Miután tényleg megfelel, hogy önként engedte át az ingóit, fontosnak tartja annak megállapítását, hogy a kár mennyiben térült meg. Kéri annak megállapítását, hogy a kötvények a Böhm felesége nevére szólnak-e, mert ez esetben kettős értékű az önkéntes felajánlás. Kéri *Vajda* Istvánt kihallgatni.

Vajda István dr. kijelenti, hogy Böhm átadott a banknak egy az ő nevére szóló, de felesége javára engedményezett kötvényt, melyhez a bank végrehajtás útján nem juthatott volna. Kijelenti, hogy a butorokat is önként ajánlotta fel. A kötvényre nézve megjegyzi, hogy az esetben, ha a kötvény tulajdonosa börtönbe jut, az értéket veseti. A bank nevében ismeri azonban Böhmnek a kár jóvátételére iránuló hajlandóságát. A megtérített kár összegét csak holnap tudja pontosan bejezteni.

Elnök: Hozzávetőleg sem tudja megnevezni?

Vajda: Összesen 10.000 koronán felüli az érték, mely megtérült kötvény, butor és átengedett jutalék címén.

Czédly: A hozzávetőleges bejelentéssel megelégszik, bár ez az összeg jóval nagyobb.

Ezután az elnök a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánította és a tárgyalás folytatását holnapra halasztotta. Itéltre is holnap kerül a sor.

A politika eseményei.

(A megoldás felé.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 6.

(A holnapi ülés.) A képviselőház mai ülésén *Dániel* Gábor alelnök, a ki ugylátszik, nehezen tud önállóan elnökösködni, nagy nehezen megállapította, hogy a holnapi ülés napirendje az elnök- és alelnök-választásból, s a további teendők megvitatásából fog állani. E szerint a holnapi ülés programja ez lesz.

1. Elnök és alelnök választás;

2. *Kossuth* Ferenc hozzászól a miniszterelnök programjához;

3. *Holló* Lajos az Ugron-párt,

4. *Zichy* Nándor a néppárt részéről nyilatkozik a programról.

A közhangulat *Tisza* István gróf mai beszéde után olyanná alakult, hogy a *békés kibontakozás* lehetősége teljesen előtérbe nyomult és remélhető, hogy a parlament munkaképessége a közel jövőben helyre fog állani. A végleges döntés még hátra van. A *Kossuth-párt* hétfőn tartja meg értekezését, a melyen megállapodik az új kormány ellen folytatandó harc tekintetében, főképp arra nézve, hogy ezt a harcot a parlamenti vita rendes, vagy rendkívüli eszközeivel fogja-e folytatni.

A kik — jelentik szabadelvű-forrásból — ismerik *Tisza*nak belpolitikai nézeteit, s főképp a választói jog tekintetében elfoglalt álláspontját, teljes nyugalommal néznek a közel jövő elébe.

(Két államtitkárság.) Még mindig betöltetlen a földmivelésügyi- és kereskedelemügyi miniszteri államtitkári helyek. Hir szerint földmivelésügyi államtitkársággal legújabbán *Makkfalvy* Gézátt kinálták meg, a ki azonban még nem nyilatkozott, hogy ezt elfogadja-e.

A kereskedelemügyi államtitkárságra csupán *Serényi* Béla gróf nevét emlegetik, a ki hir szerint hosszas kapacitálás után

tegnap végre elfogadta a kereskedelmi államtitkárságot.

Ezzel kapcsolatban említjük még, fővárosi tudósítónk távirata nyomán, hogy Tisza István gróf miniszterelnök titkára báró Skerlecz Iván miniszterelnökségi segédtitkár lesz, a ki már a harmadik miniszterelnöknek az adjutánsa. Még Széll Kálmán alatt jutott e tiszthez, mint a fiatalon elhunyt Hazay utóda, titkára volt Khuen-Hédervárynak, s most megtartotta Tisza István is.

*

(Képviselőválasztás a fővárosban.) Fővárosi tudósítónk írja: Berzeviczy Albert, a mint tudvalevő, miniszteré történt kinevezetése folytán lemondott a Budapest—József városi képviselői mandátumáról. A képviselőház elnöksége ennélfogva felkérte a székeslőváros központi választmányát, hogy az új képviselőválasztás felől intézkedjen. Halmos János polgármester a mai napra hívta össze a központi választmányt s ez a ma délelőtt tartott ülésében a következőkben állapodott meg: A József városban az országgyűlési képviselő-választás november 20-án — pénteken — lesz. A választás színhelye a Rökk Szilárd utcai iskola, a melyben a választás napján az előadások szünetelni fognak. Választási elnök: Verédy Károly dr., helyettes-elnök: Novák Sándor.

*

(A szabadelvű pártban.) A szabadelvű pártban, a mint tudósítónk táviratozza: ma este igen élénk volt a hangulat. A mai ülésnek kedvező lefolyása, a melyen váratlanul gyorsan befejezték az elnök lemondása felett keletkezett vitát, az ellenzék nyugodt magatartása, a melylyel a miniszterelnök programját kísérték, és a gyorsaság, a melylyel a holnapi ülés napirendjét érintettek, igen jó hangulatot keltett és remélik, hogy az ellenzék nem fogja a békét akadályozni.

A pártban e fölött való örömeinkben ma este nemcsak a miniszterelnököt, hanem Dániel Gábor alelnököt is élénken üdvöztölték.

Egy bécsi lapnak az a hire, hogy Dániel Gábor alelnök megígérte volna az ellenzéknek, miszerint le fog mondani az alelnökségről, nem igaz; csak annyi áll, hogy Dániel a holnapi választás után hosszabb szabadságra megy.

A holnapi elnökválasztás különösebb érdeklődést nem kelt, miután kétségtelen, hogy elnökké Perczel Dezsőt, alelnökké Jakabffy Imrét fogják megválasztani.

*

(A miniszterelnök mandátuma.) Tisza István grófnak minisztereinké történt kinevezése folytán az ugrai kerületben új választás lesz. A szabadelvű-párt természetesen ismét Tisza István grófot jelöli, azonban az ellenzék is erősen szervezkedik a küzdelemre. Eleinte Mocsáry Lajost akarták fölépíteni, a ki azonban nem fogadta el a jelöltséget, azzal, hogy nem pártolja az obstrukciót. Mindazonáltal a választás aligha lesz egyhangú. A függetlenségi párt, a mint Nagyváradról táviratozzák, vagy Szokoly Tamást, a nagyváradai függetlenségi párt elnökét, vagy Stokker József ügyvédet lépteti föl ellene. A választást november 20-ára tűzték ki.

SZÍNHÁZ ES IRODALOM.

A színház műsora:

Szombat: Drótostót, operette. (Páros bérlet.)
Vasárnap: Délután: Görög rabszolga, operette.
Este: Éjjeli menedékhely, dráma. (Páratlan bérlet.)

* Pesti nők. Lehár operettjéből, a Pesti nőkből megkezdték már a színpadi próbákat, amelyek serényen folynak. Az édes, fülbemászó muzsikája operettben mihamar lesz alkalma gyönyörködni a közönségnek. A premiert e hó végére tűzték ki.

* Éjjeli menedékhely. Gorkij Maxim nagystíli drámája, az Éjjeli menedékhely, mely a cigányverseny miatt egyelőre lekerült a műsorról, vasárnap este újból színrekerül, ugyanabban a szereposztásban mint eddig. Az életkép előadását hétfőn megismétlik.

A vízvezeték bajai.

(Elhalasztott határozat. — Az átalány-víz. — Az ellenőrzés módja. — A fenyegető vasoxigén.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6.

A vízvezeték sokat emlegetett bajaival foglalkozott ma ismét a vízvezetéki bizottság. A vízműnek részvénytársasága beterjesztette nyilatkozatát arra vonatkozólag, hogy a vízvezetéki hálózatnak az újtelepre való kiterjesztése fejében mily mérvben hajlandó az általánosan magasnak talált vízáratat leszállítani.

A bizottságban, meiyen *Institóris* Kálmán polgármester elnökölt, *Varjassy* Lajos tanácsnok, mint az ügy előadója olvasta fel a társulat nyilatkozatát. A társulat igazgatósága mindenekelőtt kijelent, hogy a közönség érdekében mindent megtesz, ami tőle telik. Utját állja azonban szándékának az a körülmény, hogy a vízműveket rövid idő múlva megválthatja a város s erre a hajlandóság meg is van. A vízárat leszállítása nem függ attól, hogy néhány utcával kiterjesztik a hálózatot, de függ attól, hogy ne kelljen tartani a megváltástól, mely oly időben következik be, midőn a tőke még meg sem kezdte kamatozását. A jelen körülmények között az igazgatóság a már felajánlott öt százaléknál többet nem engedhet. Kéri a bizottságot, küldjön ki albizottságot közös tanácskozással, melyen a szerződésen kívüli megváltásról tárgyaljanak. A vállalat hajlandó esetleg a várost jövedelmének részesévé is tenni.

Hegedüs László szólalt fel a terjedelmes nyilatkozat felolvasása után. Az ügy — úgy mond — oly fontos, hogy komoly megfontolást igényel. Indítványozza, hogy a felolvasott memorandum nyomattassék ki és a már sajtó alatt lévő szerződéssel együtt osztassék ki a bizottsági tagok között. Majd azután, ha így áttanulmányozták az ügyet, mondhatnak tiszta véleményt.

Do onkos Lajos: Elfogadja *Hegedüs* indítványát, de általánosságban a tárgyhoz kíván szólni. Az igazgatóság beadványában mindenütt előzékenységre hivatkozik, amit ő soha sem tapasztalt. Ismételi, amit már a mult alkalommal mondott, hogy a víz minősége összefügg az árral. Nem szolgáltatnak szerződésileg kikötött szűrt vizet, s így le kell szállítaniok a vízáratat. Más réven is joga van a városnak a leszállítást kérni. A vízfogyasztás, ha az átalány-víz beleszámítjuk, elérte a leszállítást maga után vonó mennyiséget. A megváltás eszméjét pedig veszedelmesnek tartja. A csövek tele vannak vasoxigén lerakódással, s használhatatlanokká válnak.

A bizottság ezután elfogadja *Hegedüs* halasztó indítványát. Majd tudomásul vevé *Varjassy* Lajos bejelentése után, hogy az átalány-

vízért 1902-ben bevettek 7566 koronát, mely 1890.74 köbméter viznek felel meg. Ez önfoglaltatik az 1902. évben elhasznált összes vízben, mely 357 000 köbméter.

Tölggyeschi Viktor a közölt adatokat, az árt illetőleg nem kifogásolja, de mennyiségileg igen. Az a meggyőződése, hogy a vizet már olcsóbban kellene szolgáltatni, mert a szerződésben kikötött fogyasztási mennyiséget elérte.

Nesnera Aladár: Miután semmiféle biztos alap nincs az elfogyasztott vízmennyiség mérésére, s csak találgatunk, szükségesnek tartja, hogy legalább a jövőre nézve ezen segítve legyen. Indítványozza, hogy a szűrőtelep kiágazásánál állítsanak fel egy órát, mely amellelt, hogy megmondja, mennyi víz fogyott, ellenőrzi, hogy vajjon az egész mennyiség szűrt víz volt-e.

Steinhardt Mór dr.: Azt hiszi, a társulat nem köteles az óra elhelyezését megengedni. De még ily nagy dimenziájú óránál a hiba is nagy lehet. Továbbá felméretnék az a nagymennyiségű víz is, melyet a csövek tisztítására fordítanak. Az ellenőrzésnek más módját ajánlja mindezekért. Követelje a város, hogy átalányvizet csak úgy adhat a társulat, ha azt is megméri. Ez ellen tisztesség szempontjából sem lehet tiltakozni.

Hegedüs László: A központi órát nem tartja célravezetőnek. Pártolja az átalány-víz megmérését, melynek ellenőrzésére tartson a város felügyelőt.

Virágh Lajos főmérnök: Mint technikus azt tartja célravezetőnek, amit *Steinhardt*, a jogász mondott technikus nyelven.

Varjassy Lajos pártolja *Steinhardt* indítványát, már azért is, mert a társulat ingyen adja a tűzoltásra a vizet és a központi óra ezt is mérné.

Révész Adolf: Az a körülmény, hogy a központi órának nehézségei vannak, őt nem riasztja el annak alkalmazásától. Az órának mindenesetre hasznát látják, ha talán egyelőre nem is tudják, milyen réven. Az egyes órák ellenőrzésére mindenesetre jó lesz ez a központi mérő. Ajánlja, vegyék komolyan fontolra *Nesnera* indítványát.

Institóris Kálmán polgármester is ily nézetben van. Az óra a szűrt vizet is ellenőrzi.

Révész Adolf: Tanulmányozni kell, hogy miképen lehet ellenőrizni a vízfogyasztást; ha nem felel meg az óra, talán más módszer szerint.

Steinhardt Mór dr.: Konkrét indítványt tesz. Hívja fel a közgyűlés a társulatot, miután az elfogyasztott vízmennyiség ellenőrzésére a városnak szerződésben biztosított joga van, hogy mindenüvé, tehát az átalány-víz mérésére is, alkalmazzon órát. A felhívásnak záros határidő alatt legyen a társulat eleget, különben kártérítést követel a város. Indítványozza továbbá a szűrők szigorú ellenőrzését, mert amennyire megvéd a szűrő a baktériumoktól, annyival jobban inficiál, ha nem gondozzák kellőleg.

Nesnera Aladár: A baktériumoktól nem fél, miután a vizet mély kutakból veszik. Tart azonban attól, hogy a vastartalmu víz, a süritett levegővel való kezelés következtében vasoxidot visz a csövekbe, ha erre gondosan nem ügyelnek. A multkori piszkos víz ilyenformán állott elő. A vasoxid pedig azért veszedelmes, mert lerakodik a csövekbe, s azokat idővel teljesen betömi.

Révész Adolf, visszatérve az előbbi kérdésre, ama aggályára figyelmezteti a bizottságot, hogy a társulat, ha majd az átalányvizet is mérnie kell, nem ad átalányt, s ezt a közönség színi meg.

A bizottság végül *Steinhardt Mór* indítványát tette magáévá és elhatározta, hogy a szűrés ellenőrzésére a polgármester útján az orvosi és mérnöki hivatalt felhívja.

Institúris Kálmán polgármester elnöklése alatt jelen voltak: Bund Henrik, Domonkos Lajos, Hegedüs László, Neuman Adolf, Révész Adolf, Steindhardt Mór dr., Tedeschi Viktor, Varjassy Lajos, Virágh Lajos.

Lónyay grófné Bécsben.

(A beteg Stefánia utazása.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 6.

Már hetekkel ezelőtt nagy sajnálkozással vette tudomásul mindenki, hogy *Lónyay Elemér* grófné, Lipót belga király leánya Luzernben súlyosan megbetegedett. Állapota, mely régebbi betegségével összefüggésben, *Chrobak* tanár udvari tanácsos meghívását tette szükségessé, aki éveken keresztül kezelőorvosa volt a grófnénak. A betegágyhoz sietett *Dittel* Lipót tanár is.

Már október közepe óta akart már *Lónyay Stefánia* Bécsbe visszatérni, de állapota nem engedte meg a hosszú utat. Mikor *Chrobak* tanár a luzerni tanári értekezletre utazott, megvizsgálta a grófnét, aminek az lett az eredménye, hogy megengedte neki a hazautazást. A király egy héttel ezelőtt egy udvari szalonkocsit küldött Svájcba, hogy a grófné abban utazhasson haza Bécsbe.

Ambár a javulás ezen a héten sem jelentkezett, a grófné mégis mindjobban rimánkodott, hogy szeretne Bécsbe kerülni. Végre is engedni kellett a beteg kívánságának és a legnagyobb óvatossággal megtették az előkészületeket a hosszú utra.

A beteg szállításánál a felügyeletet és a szalonkocsi kipárnázását *Charas* dr., a bécsi mentőegyesület igazgató orvosa vállalta magára.

Lónyayné most Bécsben akarja bevárni teljes felgyógyulását és aztán férjével délre akar menni, ahol a telet is tölteni fogja.

A keleti expresszvonat, melyhez csatolva volt a *Lónyayné* hozó udvari szalonkocsi, hat óra előtt tíz perccel robogott be a pályaudvarra. A pályaudvaron már ott vártak *Chrobak*, *Dittel* és *Charas* tanárok, kik megvizsgálták a két betegszállító kocsit, melyet a mentőegyesület bocsátott rendelkezésre. Az egyik egy könnyebb landauer, a másik egy nehezebb mentőkocsi. Az orvosok az utóbbi mellett foglaltak állást.

Mikor a vonat megérkezett, az egyik kocsiiban ott lehetett látni *Lónyay Elemér* gróft utazóruhában, a másik kocsiiban a betegágyat, mely mellett egy irgalmas nővér állott. *Lónyay grófné* felemelte fejét a párráról, halvány arcát az ablak felé fordította és fáradt szemekkel tekintett ki.

Ebben a pillanatban az orvosok, kik előbb üdvözölték a gróft, beléptek a betegkocsiba és leeresztették a függönyöket. Mintegy tíz percig maradtak benn a betegnél és konstataáltak, hogy a hosszú út mitsem ártott neki. Mikor az orvosok kijöttek a kocsiból, ezt a legszélső vágányra tolatták. Több mint egy fél óráig tartott, míg a beteget az orvosok felügyelete alatt a kocsiból kihozták és teljesen letakarva, fején egy főkötővel betették a mentőkocsiba. Mikor kényelmesen elhelyezték, a beteg felnyitotta halvány szeméit és hálásan tekintett az orvosokra.

A mentőkocsit, a melyben *Lónyay gróf* és az orvosok is helyet foglalnak, lassan indították meg. A lovak lépésben mentek, lassanként valamivel gyorsabban és végül rövid üggetésben.

Már nagyon sötét volt, amikor az *Imperial* szálló elé megérkeztek.

Rüling szállodaigazgató fogadta a grófnét, akit nyomban felvittek első emeleti lakosztályába.

Ma azt jelentik Bécsből, hogy a grófné állapota teljesen kielégítő. A király ma tudakozódott a grófné állapotáról.

MULATSÁGOK.

(=) *Atléta bál.* Az *Aradi Atlétikai Club* szombat délután 6 órakor *Andrássy-téri* kiub helyiségében választmányi ülést tart, melynek tárgysorozatában ott szerepel az *atléta bál* is. Az aradi atlétikai klub, mely a múlt évi fényes báljára minden oldalról elismerést vívott ki, az idén is jó eleve hozzá fog bálja rendezéséhez, hogy a megnyilatkozó érdeklődésnek teljesen megfeleljenek. Fénypontja lesz az idei farsangi szezonnak ez a bál, a melyen kedves és megkapó látványban is részük lesz a megjelenőknek. A bál rendezősége ugyanis tervbe vette, hogy husz párral bemutatja a körmagyart és a polotást, ezt két szép régi, már-már feledésbe menő poetikus magyar táncokat. A felkérendő táncosnők és táncosok kijelölése most van folyamatban. A táncosok betanítását *Szathmáry Etelka* kisasszony vállalta magára. A táncórák az atléták klubhelyiségében fognak megtartatni egy egy tea-estély kíséretében.

A függetlenségi párt értekezlete.

(A harcások Kossuth ellen.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 6.

A függetlenségi párt ma értekezletet tartott, melyen szembe kerültek egymással a béke lívei, s azok, kik az obstrukciót mindenáron folytatni akarják. A párt csak hétfőn fog dönteni magatartását illetőleg, míg ma csupán arról folyt a vita, vajjon *Kossuth* Ferenc, mint pártelnök intézheti-e kérdéseket a miniszterelnökhöz.

A párt értekezletét közvetlenül a képviselőház ülése után tartották meg. Az értekezletnek, melyen *huszonhatan* jelentek meg, a holnapi elnökválasztás megbeszélése volt a kitűzött célja.

Az értekezleten megjelentek nagyobb része az engesztelhetetlenek közül való volt, kik nem szeretnék álláspontjukat elhagyni. A párt vezéreiből és az obstrukciók között éles szóváltásra került ma a dolog.

Hosszabb vitát idézett elő *Kossuth* Ferenc azon kijelentése, hogy a képviselőház holnapi ülésén a miniszterelnökhöz kérdéseket akar intézni. A harci-párt kimondta, hogy ezt nem engedi meg, mert olyan látszatot keltene a dolog, mintha a párt a kérdésekre nyert válaszok alapján akarna leszerelni.

Polónyi Géza szerint minden párttagnak joga van kérdéseket intézni a miniszterelnökhöz.

Hosszabb vita után elhatározták, hogy mint képviselő beszélhet *Kossuth*, de mint pártelnök nem. Megbízta különben *Kossuthot*, hogy a holnapi ülésen fejtse ki a párt elvi álláspontját.

Az elnök- és alelnökválasztásra vonatkozólag is megállapodtak. Miután *Thaly* Kálmán kijelentette, hogy az alelnökségre való jelöltséget nem fogadja el, a párt tagjai üres cédulával fognak szavazni.

Végül kimondták, hogy a párt magatartását illetőleg hétfőn fog dönteni. Erre az értekezletre sürgönyileg meghívják az összes vidéki tagokat.

HIREK.

Egy író halála.

— Salamon Odön. —

Arad, november 6.

A magyar irodalomnak, az újságírásnak rokonszenves, ismert nevű embere halt meg, a mint fővárosi tudósítónk táviratozza, ma délután, hosszas betegségét befejezve! *Salamon Odön*. A *modern*ek közé tartozott ő, de írásait eredetivé tették ötletei, apró, színes megfigyelései.

Harmíuekilenc éves volt. Érsekújváron 1864. február 14-én született. Technikusnak készült, de vonzódása az újságírásához vitte. 1888-ban *Párisba* utazott, a hol három évet töltött, mint több magyar lap levelezője. Ott megírta a párisi magyar társulat történetét. 1891-ben visszatért Budapestre és ott folytatta újságírói munkásságát. Két éven át az operánál, mint intendási titkár működött, 1894-ben megjelent egy kötet novellája *Józan szerelmesek* címmel. Újabb művei: *Kocsin és gyalog. Rouge et noir*. továbbá több magánjelenet.

Néhány év előtt merész vállalatba fogott. Megindított Budapesten egy francia újságot. *Journal de Budapest* volt a címe és havonként egyszer jelent meg. Francia nyelven tárgyalva a magyar politika és közélet eseményeit. Diszkrét missziója volt a lapnak, hogy a francia sajtót állandóan figyelmessé tette azokra a fölületességekre, a melylyel rólunk irtak. Így a lapnak legutóbbi számában a *Figaro*-nak üzeni meg, hogy a magyar fejedelm, a kinek sírjához nemrég zarándokoltak, nem *Ragotzky*, hanem *Rákóczi*, s a magyarokat nem *Calice* báró osztrák követ, hanem az osztrák-magyar nagykövet fogadta.

A működése derekán elhunyt író halálhíre a fővárosban általános részvétet keltett.

— *Tisza István* első audienciáj. Fővárosi tudósítónk táviratozza: *Tisza István* gróf miniszterelnök, ugys mint belügyminiszter e hó 12-étől kezdődőleg minden hét csütörtökén délután 4 órakor a belügyminiszteriumban általános kihallgatást tart.

— *Wlassics* levele Aradhoz. A volt vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő levelet intézte Arad városához:

Arad szab. kir. város törvényhatósága közönségének.

O cs. és apostoli királyi Felsége ez évi november 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával állásomról való lemondásomat legkegyelmesebben elfogadni méltóztatott.

Midőn erről a közönséget tudomás végett értesítem, megragadom az alkalmat, hogy szívem mélyéből mondjak köszönetet azért az odaadó és leikes támogatásért, a melyben engem mindenkor szíves volt részesíteni.

Budapest, 1908. november hó 3 án.

Wlassics.

— *Mommsen* temetése. Berlinből táviratozzák: *Mommsen* tanár holttestét ma földelték el. A holttestet a *Vilmos* császár emlékezetére emelt templomból, gyászszertartás után szállították a sírboltba. A koporsón virág és babékoszoru között a császári pár koszoruja nyugodott. A templom első padsorában a császári család képviselőitében a trónörökös ült. A gyászbeszédet *Harnack* tanár mondotta.

— Szépművészeti főfelügyelőség. *Tisza István* gróf hír szerint azzal a tervvel foglalkozik, hogy a színházi ügyek vezetését kivonja a belügyminiszterium hatásköréből s a közoktatásügyi miniszterium munkarendjébe osztja be úgy, hogy ezentúl az összes művészi ügyeket a „szépművészeti főfelügyelőség“ fogná elintézni.

— Az aradi iparfelügyelő előléptetése. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a kereskedelmi miniszter *Stengl* Andor első osztályú ipari segédfelügyelőt, az aradi iparfelügyelői kerület vezetőjét, kir. iparfelügyelővé nevezte ki.

— Mocsonyiek a szebeni Casa Nationalénak. *Mocsonyi* Sándor kápolnási nagybirtokos, a román nemzetiségi politikának régóta visszavonult embere, levelet írt a Nagyszebenben székelő *Associatiune* román kultúregyesület központi választmányának, a melyben tudatja, hogy megrendült egészségi állapota miatt az egyesületnél viselt elnöki tisztségéről lemond. Egyben örömet fejez ki, hogy az *Associatiune* nemcsak Erdélyben, hanem immár Magyarországon is működik, tudatja, hogy a maga és fivére *Mocsonyi* Jenő nevében 24.000 koronát adományoz, a Nagyszebenben emelendő *Casa Nationale* (román nemzeti ház) céljaira.

— Képkiallítás Aradon. A „Nemzeti Szalon”, a mely most Temesváron rendezett képkiallítást, még e hó folyamán Aradra jön tárlatával. Budapestről Temesvárra küldik az újabb festményeket s ezekkel felfrissítve jönnek át Aradra. Ez Aradon a negyedik kiállítás lesz s a műpártoló közönség nagy érdeklődéssel várja annak megérkezését.

— A Weitzer-utcai fiúiskolából. A Weitzer János-utcai községi elemi fiúiskolákban az ott előfordult járványos esetek miatt pár napig szünetelt az előadás. Az iskola igazgatója most közli velünk, hogy holnap, szombaton az iskola összes osztályaiban újból megkezdődik a tanítás.

— „Budapest-tér” Párisban. A főváros tudomás szerint — a Zsibárus-utcát Páris-utcának nevezte el. Párisból jelentik, hogy *Deville*, a községtanács elnöke bejelentette a tanácsnak, hogy Budapest egyik utcáját Páris-utcának nevezte el. A tanács egyik tagja erre azt az indítványt tette, hogy a szimpátia e jelének elismerésül Páris egyik terét Budapest nevére elnevezzék.

— Fiume gyászja. Fiuméből táviratozzák: *Ciotta* János, Fiume városának egy negyed századon át podesztája és volt képviselője, ma 81 éves korában meghalt.

— Aki királygyilkos szeret lenni. *Radics* Milorad baka volt a 46. gyalogezredben. De nem volt megelégedve a sorsával, hanem magasabbra vágyott. Fel a királyi udvarok illatos légkörébe. De nem a parfümillat volt rá ilyen varázslatos hatással, hanem a vérszág. Infanteriszt *Radics* Milorad folyton azon sopánkodott a legénységi szobában, hogy miért nem volt ott ő is azon a nevezetes éjszakán, amikor a kis szerb nemzet megölte a királyát. *Radics* Milorad biztat, hogy katonaviselt embe léte-re ma már vezérkari tiszt lehetne. Addig szötte az ábrándokat, amíg egy szép napon összecsomagolta a holmiját és megszökött a kaszárnyából Szerbiába. *Radics* Milorad úgy látszik jól volt értesülve *Péter* király vagyoni viszonyairól, mert magával vitte a szakasz pénztárát is.

— A petróleum áldozatai. A Demeter-utca 54. sz. alatt lévő csizmadia műhelynek egyik alkalmazottja, *Domsa* György vigyázatlanságával majdnem végzetessé vált szerencsétlenséget okozott. Javában folyt a munka, mikor csakhamar észrevette *Domsa*, hogy a lámpa kezd kialudni. A lámpát tartójából kivéve, lecsavarta annak égőjét s egy üvegből petróleumot öntött belé. Egyszerre csak meggyúlt nemcsak az üveg, hanem a lámpa tartalma is. Ezt látva a másik segéd *Melik* Ferenc, társának segítségére sietett s e közben mind a kettő súlyos égési sebeket kapott. A lármára bejött lakók eloltották a tüzet s az előhívott mentők kocsi-jukon *Domsát* a kórházba vitték, míg a másikat lakásán ápolják. *Domsa* sérülésel rendkívül súlyosak. Mellén és karján a hus csontig égett. Meliknek a karja égett össze.

— Rejtélyes halál. Tegnap délelőtt fél tizenegy órakor a Boros Béni tér 23. sz. alatt lévő vendéglő udvarán kocsi-jával megakart fordulni *Kürti* Antal uradalmi sörkihordó, de egy kocsi az útjában állott. Leszállt s a rudat meg-

fogta és a másik kocsi oldala felett átemelte. Alig eresztette el a rudat, hirtelen elvágódott s fejét a kövezetbe ütötte és holtan terült el. A halál közvetlen oka még nincs biztosan konstátálva.

— Magyar név. *Schulsinger* Armin aradi illetőségű ugyanittani lakos, valamint kiskoru *Stefánia*, *Margit*, *Oszkár* és *Boriska* gyermekei családi nevének „Szalkai”-ra kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

— Porter cipői. Az őszi és téli szezonra a lehető legdusabban szerelte föl cipőraktárát *Porter* Vilmos Nagy Aruháza Aradon, a Szabadságtéren. Az összes cipőújdonosságok már mind megérkeztek. Különös előnye a Porter-féle cipőknek, hogy a lábat nem kinozzák, alakjuk sikkos, formájukat mindvégig megtartják és mindeme jó tulajdonságuk mellett, fellette jutányosak. Ismeretes tény, hogy ezen aruház oly sok oldala, hogy merő lehetetlenség minden egyes cikkkel külön foglalkozni. Porter-cég minden cikkben kimerítő választékot nyújt és olcsóságával lépést tart a fővárosi aruházakkal is. A fényképkedvezmény még érvényben van.

— Osztálysorsjegyek iránt érdeklődőket különösen figyelmeztetjük a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság mai hirdetésére.

— Tánctanítás. Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy tánciskolámat folyó évi november hó 7-én saját tánctermemben megnyitom. A midőn ezt az igen tisztelt szülők és táncot tanulni óhajtó ifjúság szives tudomására hozom, egyszerűs mind tisztelettel megemlítem, hogy tánciskolámban diák, hivatalnok, kereskedő és gyermek colonnekat fogok szervezni. Beiratások eszközölhetők lakásomon, Teleki-utca 5. szám alatt. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve vagyok tisztelettel: *Buday* Ida, okl. táncitanító, Teleki-utca 5. (Kértek csejnetni.)

— *Dentolin* fog-crème a legkedveltebb fogszéplítő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weisznál, Aradon.

— T. üzletfeleink szives tudomására hozzuk, hogy *Révész* Nándor könyv- és papírkereskedő urat (Minorita-palota. — Telefon 265. szám) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

—x— Köztudomásu, hogy köhögés, rekedtség és elnyálkásodásnál legbiztosabban hatnak a világhírű *egger-féle* mellpaszti lak, melyek a gyomrot nem ronthatják és kitűnő ízűek. Kaphatók minden gyógyszerárban és drogueriában. Doboza 1 k. és 2 korona. (Próbadoz 50 fillér.) Főraktár: Nador gyógyszerár, Budapest, VI., Váci-körút. 17.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6.

A szántást és vetést már legelőbb helyen befejezték.

Ahol korábban vetettek, ott már kikelt a vetés és szépen nő a jó időben.

Gabonaüzletünk még nem érte el a szokásos életképességet, bár a jó forgalom, élénk vételkezdés meg van, mégis hiányzik a valódi élénkség, mely talán a hideg beálltával megjön.

Mintegy 1400 mm. buza és 400 mm. tengeri magas napi áron kelt el.

Mai gabona-árak: Az árak, 50 kilogramm súlyegységet véve alapszámításnak, korona értékben:

Buza I-ső minőségű 7.10—30.

Buza közép uj 6.80—6.90.

Tengeri uj 4.20—4.30.

Rozs uj névleges jegyzés 5.40—5.50.

Arpa uj névleges jegyzés 4.80—4.90.

Zab uj névleges jegyzés 4.80—5.00.

Irányzat változatlan.

Budapesti árú- és értéktűzsdé.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 6.

Déli árszék. Buzakinál mérsékelt, vételkezdés gyöngye. Nyugodt irányzat mellett 15,000 métermázsa került forgalomba, változatlan áron. Egyéb gabonanemek változatlanok. Időjárás szép.

Értéktűzsdé. Berlin $\frac{1}{4}$, Páris 10 olcsóbb.

Zárul 12 órakor:

Buza 1904. áprillisa	7.75 — 7.76
Rozs 1904. áprillisa	6.84 — 6.85
Zab 1904. áprillisa	5.50 — 5.51
Tengeri 1904. áprillisa	5.30 — 5.31
Répece 1904. augusztusra	11.75 — 11.85

Zárul 5 órakor:

Buza 1904. áprillisa	7.76 — 7.77
Rozs 1904. áprillisa	6.86 — 6.87
Zab 1904. áprillisa	5.52 — 5.53
Tengeri 1904. áprillisa	5.31 — 5.32
Répece 1904. augusztusra	11.75 — 11.85

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 6. —

Magyar elbrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig, öreg közép páronként 300—400 kilogramm súlyban 107—8 fillérig, fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 113—4 fillérig, fiatal közép páronként 251—320 kilogramm súlyban 113—5 fillérig, fiatal könnyű páronként 250 kilogramm terjedő súlyban 113—4 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban 116—7 fillérig, közép páronként 240—260 kilogramm súlyban 114—5 fillérig, könnyű páronként 240 kilogramm terjedő súlyban 112—3 fillérig.

— Fizetésektelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésektelenségekről tesz jelentés: *Schwarz* Márk *Esztergom*. — *Hüttner* Simon, Bécs. — *Reich* Sámuel, *Maros Váshely*. — *Léderer* Bernát, *Versecz*. — *Csirke* Mátyás, *Gyula*. — *Arnold* Dávid, *Staniszlau*.

IDEGENEK ARADON.

— November 5. —

Fehér Kereszt szálloda. *Herczog* N. kereskedő Budapest. — *Brandspiegel* Károly kereskedő Budapest. — *Fodor* Jenő kereskedő Brunn. — *Schütz* Antal kapitány *Maros-Váshely*. — *Abeles* Arthur utazó Bécs. — *Scheich* Lázár kereskedő Budapest. — *Bruckner* Károly kereskedő Szeged. — *Szamek* Adolf kereskedő Szeged. — *Kirchner* Adolf utazó Bécs. — *Sipos* Lipót utazó Budapest. — *Kovács* Gyula utazó Bécs. — *Dorner* Károly kereskedő Budapest. — *Kemper* Miklós utazó Bécs. — *Berger* Emil utazó Bécs. — *Krausz* Gyula utazó Bécs. — *Engel* József kereskedő Győr. — *Janda* Ferenc utazó Brunn. — *Schlosser* Henrik kereskedő Temesvár. — *Obláth* L. utazó Budapest. — *Buzogány* Gyula királyi mérnök Kolozsvár. — *Langfelder* T. kereskedő Zsolna. — *Fuchs* Lajos utazó Bécs. — *Eifermann* Zsigmond utazó Bécs. — *Krammer* Ignác utazó Bécs.

Vasúti közlekedés.

— Érvényes 1903. évi október hó 1-től. —

ARADROL	ARADRA
Budapest felé indul:	Budapest felől érkezik:
Nagyváradra reggel 5.10	Személyvonat reggel 6.03
Gyorsvonat reggel 8.18	Személysz. tv. reggel 9.10
Személyvonat d. e. 11.20	Gyorsvonat délelőtt 11.31
Gyorsvonat délután 4.21	Személyvonat d. u. 3.32
Személysz. tv. d. u. 4.45	Gyorsvonat este 7.11
Személyvonat este 9.35	Szmv. Szolnokról este 9.—
Erdély felé:	Erdély felől:
Személyvonat reggel 6.35	Soborsinról reggel 6.59
Gyorsvonat délután 12.11	Gyorsvonat reggel 8.08
Soborsinról délután 2.04	Személyvonat d. e. 10.50
Személyvonat d. u. 4.07	Radnáról délután 2.36
Radnáról délután 6.35	Gyorsvonat délután 4.06
Gyorsvonat este 7.18	Radnáról vas. és ün. e. 8.13
Temesvár felé:	Temesvár felől:
Személyvonat reggel 6.15	Vegyesvonat d. e. 10.43
Személyvonat d. e. 11.56	Személyvonat d. u. 3.44
Gyorsvonat délután 3.—	Személyvonat éjjel 10.59
Szeged felé:	Szeged felől:
Személyvonat reggel 5.—	Személyvonat reggel 8.35
Vegyesvonat reggel 7.10	Vegyesvonat este 7.06
Személyvonat d. u. 4.11	Személyvonat este 10.33
Brád felé:	Brád felől:
Személyvonat reggel 6.25	Gurahonczról szm. r. 8.03
Vegyesvonat d. u. 12.06	Vegyesvonat d. e. 11.—
Gurahonczig szm. du. 4.30	Személyvonat este 6.56
	Pankotáról sztv. este 9.20

Motormenetek

Arad—Városháza és Mezőhegyes között.

Battonya felé reggel 8.04	Mezőhegyes felől reg. 6.48
Battonya felé d. u. 12.01	Battonya felől d. e. 11.30
Mezőhegyes felé este 5.29	Battonya felől d. u. 4.01

Arad—Új-Szent-Anna—Kétegyháza között.

Kétegyháza felé reg. 7.13	Kétegyháza felől d. e. 12.—
Kétegyháza felé d. u. 12.50	Kétegyháza felől d. u. 5.58

Biztos állás!!!

Dr. Vaszkó György és Gilányi János Vezérkönyv az általános műveltség terjesztésére című munka az, melynek segítségével bárki, egyedül minden más könyv nélkül képes arra, hogy rövid idő alatt a polgári 4 osztályából **sikeresen** tehessen vizsgálatot. Mindazoknak tehát, kik a minősültséget elnyerni óhajtják; melyre a kvalifikációra való előrehaladásban szükségük van, vagy maguknak biztos jövőt kívánnak szerezni, ajánljuk azonnali megvételre a

„Vezérkönyvet,”

melynek segítségével biztosan célt érhetnek.

Kapható:

INGUSZ I. és FIA

könyvkiadóhivatalában Aradon,
Weitzer János- (Templom) és Kazinczy-utca sarkán.
Ára 8 korona. — Vidékre bérmentve.

NAPIREND.

November 7. Szombat. Róm. kath. naptár: Engelbert. — Protestáns naptár: Engelbert. — Izraelita naptár: Szombat, Wajera. — Görög-keleti naptár (október 25.): Marcián. — A nap két óra 38 perckor, nyugszik 4 óra 17 perckor.
Közlöny-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepeken zárva. Helyiség: Erekiye-múzeum helyisége melletti előterem.
Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Enyhe, nyugaton csapadék.
November 7. Az aradi kereskedők körének táncvigalma (Központi szálló).

CSARNOK.

Bűnös volt-e?

Irta: Ifj. Lónyay Sándorné. (Vége.)

A jegyző bemártotta a tollát s az elnök tekintettel arra, hogy a vádlott nagyon gyengének látszott, intett neki, hogy üljön le.
— Köszönöm, állani fogok, — mondta az asszony s megkezdte vallomását.

— Késő este volt. A szobában nem világított más, csak az a fehérrnyós lámpa, amely az uram íróasztalán állott.

O a nádkarosszéken ült, amely az íróasztal elé volt tolvá, én pedig ott álltam mellette, mert odahívott maga mellé. Csak nemrégén jött haza a kaszinóból, ahol szokása szerint ma is kártyázott.

Kivülről bele lehetett hallani, amint a vén operfa ága oda-odaverődött az ablak üvegéhez, külbmben csönd volt, mélységes csönd.

— Nos, Lenke, nem is örülsz a hazajövetelemnek? — kérdezte az uram és közelebb húzta magát. A városban ugyanis azt mondják, hogy nem jól élünk egymással...

Meg akarta fogni a kezemet, de én szelidén kivontam azt a tenyeréből.

— Ugyan ki mondana olyat, — szóltam — hiszen mindenki tudja, hogy nem volt semmim, hogy szerelemből veit el...

— Igen; ezt tudják. Hanem azt beszélük, hogy te...

A hangja gikszeres lett egyszerre, megcsuklott. En elfordítottam az arcomat, ugy csitítottam:

— Ugyan, ugyan...

— Miért fordulsz el tőlem? — kérdezte ő indulatosan, önmagát montirozva. — Nem mersz a szemembe nézni ugy-e, mert félsz, hogy megismerem a tekintetedből, hogy hazudsz...

Leh jítottam a fejemet. Valami megmarkolta a torkomat és szoritotta és fojtogatta.

— Ugy-e, ugy-e? — kiáltott ő föl keserű diadallal. — De tudni akarom, ki rabolta el télem a lelkedet? Tudni akarom...

Fölugrott a helyéről és mérhetetlen izgatótságában le s föl járkált a szobában.

Majd visszajött ismét hozzám.

— Mentől jobban gondolkodom — kezdte, megállva előttem s haragtól égő tekintetét a szemembe mélyesztve — annál inkább arra a meggyőződésre jutok, hogy azóta változtal meg, a mióta mindennapos lett nálunk — az a betyár...

Nem mondhatta tovább. Megéreztem, hogy kire céloz és ez fölforrta véretem.

Kiegyenesedtem.

— Azt ne bántsa! — kiáltottam föl hevesen. — Azt nem engedem bántani!

O gunyosan föl kacagott.

— Ugy látszik, a városban mégis jól tudják a dolgokat — mondta keserűen és oly erősen megszorította balkezem csuklóját, hogy föl szisszentem belé.

— Hazudnak — szóltam én nyugodtan, pedig belsőleg csakugy reszkettem az izgatótságtól.

— De vajjon hazudnak-e? — kiáltott föl ő dühösen. — Én meg azt mondom, hogy igazuk van, hogy te vagy a legnyomorultabb asszony a világon...

Én még egyszer el akartam tőle huzni a kezemet, mert tisztán éreztem, miként hatalmasodik el rajtam az örültet — ő nem bocsátotta. Futni, menekülni akartam, hogy ne lássam a tekintetét, elszaladni előle, — önmagam elől... O nem bocsátott.

Sőt egyre közelebb hajolt hozzám s egyik kezével hátrahajlítva a derekamot, kényszerített, hogy egész közlelről a szemébe nézzek, ugy hangsúlyozta lassan sziszegve:

— Igen, igen, hiába tagadnál. Tudok mindent. Érted e, mi ez a minden? Mindent tudok, ismétlem s azért kívánom, hogy meghallgasd így szemtől-szembe, mit tartok felőletek. Aljas gazember ő, te pedig — a szeretője!

A szeretője!... Megfordult velem a világ. A többire már csak homályosan emlékezem. Ugy rémlik előttem, mintha szabad jobb kezemmel fölvettem volna az íróasztalon fekvő pisztolyt, mintha a homlokához tartottam volna, hogy a torkába fojtsam örületes, gunyos kacagását...

Kimerülten hallgatott el. A közönségen reszketés futott végig.

Az asszony hátrasímitotta, az arcába hulló hajfürtöket, megtörülte ajkát finom kendőjével és most már szilárdabb hangon folytatta:

— Mindebből nyilvánvaló, hogy megöltém az uramat. Vétkes vagyok a nekem tulajdonított bűnbten Isten és ember előtt s megadással várom büntetésemet.

A fiatal asszony háta mögött a hallgatóság sorai közt valaki halkán így szólt társához:

— Tehát önkivületi állapotban elkövetett emberölés, melynek előzménye súlyos testi sérítés. Hiszen konstatálták a kék foltokat csuklóján. En felmenteném, hiszen a fizikai fájdalom behatása alatt cselekedett...

A fiatal asszony felvetette a fejét. Vészes elszántság csillogott a szemében. Megfordult és hálás tekintete kikutatta azt, aki ilyen könyörületesen ítélkezett felette.

— Nem, nem azért tettem.

Osszekulcsolta a kezeit, majd egy csüggedt mozdulattal ismét leeresztette azokat. Es most újra beszélni kezdett dacosan, kihívón:

— Nem, nem azért tettem. Durvaságait némán tűrtem esztendőkn át, mért lázadtam volna föl rajtuk most egyszerre? Régebben egyszer egy magtagadott csókért meg is ütött már, azt is elszenvedtem. De nem akarok jobbnak látszani, mint amilyen vagyok, azért meg kell mondanom, hogy amit tettem, nem a fizikai fájdalom okozta önkivületben tettem. Nem, nem azért.

Elhallgatott. Mélyen föllélegzett és újra kezdte:

— Hanem mert, szerettem valakit titkon, forrón, lángolón, valakit, a kinek tekintete a szívemig, a lelkemig égett. Ez a szerelem olyan erőszakosan ejtett hatalmába, hogy csak akkor ébredtem tudatára, amikor már nem bírtam ki tépni a szívemből. Es egy este megtudtam azt is, hogy ő is ugy kínlódik, szenved értem, mint én ömialtál Oh, ellelejtém-e valaha esztendőkrák boldogságos kinszenvedését? De minek untasam önöket a részletekkel? Elég, ha azt tudják, hogy erős maradtam. Hogy az az óra, a

mely két ember boldogságát épithette volna föl, romba döntött egy egész világot...

O elutazott, s én hű maradtam ahhoz, akit teljes szívemből megvettem, de akinek hűséget fogadtam az oltár előtt. Es akkor ő, aki miatt száz halált haltam én itt, s aki miatt más valakinek, valahol messze a szive szakadt meg, ő, aki miatt eldobtam magamtól az üdvösséget, egyszerre sértésként vágta az arcomba azt, amiért én életemet adtam volna oda... Nem, nem a fizikai fájdalom behatása alatt tettem, amit tettem. Hanem, amikor én összetört szívvel küldtem el magamtól azt az embert, akit szerettem, amikor földönfutóvá tettem azt, akinek egy csókjáért nem találtam volna nagy árnak ifju életemet — akkor ő, akihez hű maradtam, az arcomba vágta: a szeretője vagy! Ezért.

Nemzeti színház.

Bérlet 38. sz.

Páros.

Szombaton, 1903. évi november hó 7-én:

A drótostót.

Nagy operette előjátékkal, 2 felvonásban. Irta: Leon Viktor. Fordította: Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette: Lehár Ferenc.

Az előjáték személyei:

Blácsek Milos	Juhász S.	Zsuzska	Kley Marika.
Milos, fia	Kley Margit.	Jankó	Miklósi Ilona.
Vojtek, drótos	Füredi J.	Pfefferkorn	Polgár S.
Babuska, neje	Pajor Agnes.	Kropacsek	Juhai József.

A darab személyei:

Günther	Sarkadi A.	Giza, énekesnő	Szilassy J.
Mici, leánya	Rózsa Lili.	Lóri, énekesnő	Csepregli I.
Jankó	Bónis Lajos.	Órmeister	Győre Alajos.
Pfefferkorn	Polgár S.	Giralt báró	Simon Jenő.
Zsuzska	Singhoffer V.	Kohary	Németh J.
Milcs, káplár	Bejczai Gy.	Rezervista	Réthy István.

Kezdete este 7 és fél órakor.

NYILTÉR.*

Jegyzőkönyv!

Felvétetett Budapesten, 1903. november elsején a Lázár József és Izsó István urak között felmerült becsületbeli ügyben.

Jelen voltak alólirottak.

A tényállás megállapítása után mindkét fél megbízottai megállapítják, hogy mindkét fél sértett fél, ennek következtében kölcsönösen elégtételt kérnek.

Alólirottak, mint megbízottak a kért elégtételt felajánlják.

A felmerült ügy alapos és lelkismeretes megvizsgálása után, alólirott megbízottak megállapítják, hogy a sértések súlyos volta és egyéb körülmények a békés elintézést kizárják, miért is a felmerült becsületbeli ügynek fegyverrel való elintézését határozzák el.

Fegyver: nehéz párbajkard, tompított hegygyel; — szurás kizárva.

Idő: 1903. november hó 2-án reggel 1/8 órakor.

Hely: Arlow-féle vivóterem.

Feltételek: részleges bandage; teljes harc képtelenség.

Orvost mind két fél tartozik hozni.

Kmf.

Gersich Lajos,	Tóth Aladár,
Kolossa Géza,	Szontagh Gusztáv,
mint Izsó István ur megbízottai	mint Lázár József ur megbízottai.

Folytatólag felvétetett Budapesten, 1903. november hó 2-án reggel 7 ó. 50 perckor, az Arlow-féle vivóteremben.

Alólirottak konstatálják, hogy az összes érdekeltek pontosan megjelentek, kivéve Izsó István urat, miért is alólirottak az ügyet. Lázár József ur részére a lovagiaság szabályai szerint befejezettnek nyilvánítjuk.

Kmf.

Gersich Lajos,	Tóth Aladár.
Kolossa Géza.	Szontagh Gusztáv.

* Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget

Magy. kir. államv. üzletv. Aradon.

29068—1908. I. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Piski állomáson létesítendő csatornázással kapcsolatos munkákra.

A tervek, a költségvetés, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint az 1887-ben kiadott általános és részletes feltétfüzetek Aradon, a magyar királyi államvasutak üzletvezetőségének pályafenntartási osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi december hó 1-én déli 12 óráig kell benyújtani alulírt üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat 1 koronás, az ajánlat mellékleteit ívenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

„Ajánlat a piskii állomáson létesítendő csatornázás munkáira.”

Ajánlat csak az összes munkákra nyújthatók be.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi november hó 30-án déli 12 óráig az összes munkákra pályázóknak 300, azaz Háromszáz korona bánatpénzt kell a magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számítatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek. Csak dejekorán beérkezett ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Távirati úton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti bevénnyel adandók fel. Az ajánlatok feletti döntés határideje a pályázati határidőtől számított 2 hétben állapítatik meg, a bánatpénzek visszafizetése pedig a döntéstől számított 8 napon belül eszközöltetik.

Aradon, 1903. évi november hó 3-án.

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Munkás- és hivatalnoki-lakházak

teljesen fából,

könnyen szállítható,
üzembeszüntetés miatt a **tótvárad állomásra** szállítva

nagyon olcsón kaphatók.

Gőzfűrés Igazgatóság.

Maros-Szlatina, Tótvárad mellett.

2304

Magy. kir. államv. üzletv. Szegedon.

32464—1903. sz.

Pályázati hirdetmény.

(Pályafenntartási fák szállítása iránt)

A magyar királyi államvasutak szegedi üzletvezetősége a vonalai szükségletének fedezésére 1904. évben szükséges pályafenntartási fák szállításának biztosítására ezenel nyilvános pályázatot hirdet.

Az 1904. évi szükséglet, mely a tényleges megrendelés alkalmával még felemelhető, vagy lejjebíthető, a következő:

Erdei fenyő deszka 28 m³.
Jegenye fenyő deszka 148 m³.
Lucz fenyő deszka 45 m³.
Szurkos fenyő deszka 2 m³.
Tölgyfa deszka 6 m.ig 2 m³.
Szelimetszetlen jegenye fenyő deszka 8 m³.
Metszett jegenye fenyőfa 12 m.ig 124 m³.

Metszett lucz fenyő fa 8 m³.
Metszett erdei fenyő fa 12 m.ig 4 m³.
Metszett szurkos fenyő fa 7 m.ig 97 m³.

Metszett szurkos fenyőfa 7-12 m.ig 44 m³.
Fekete szurkos fenyőfa 12 m. felül 41 m³.
Faragott tölgyfa 404 m³.
Metszett lécz puhafából 42300 fm.
Kerítési oszlop tölgyfából 2830 darab.

Erdei fenyő palló 44 m³.
Jegenye fenyő palló 49 m³.
Lucz fenyő palló 12 m³.
Szurkos fenyő palló 23 m³.
Tölgyfapalló 133 m³.
Kerítési rud tölgyfából 15000 fm.
Kerítési rud puhafából 4800 fm.
Tölgy szálfá 65 m³.
Fedő zsindey 47 czentiméter 110000 drb.

A fenti anyagok pontos méretei a részletes méretjegyzékben vannak felsorolva, mely méretjegyzék ajánlati minta, és pályázati feltételek az alulírt üzletvezetőségénél ingyen kaphatók, míg az általános és különleges szállítási feltételek csakis készpénz fizetés ellenében a m. kir. államvasutak nyomtatványtárától (Budapest, Andrassy-ut 73/75. sz. alatt) 50, illetve 30 filléryi áron szerezhethők meg, illetve 20 fillér külön díj beküldése mellett posta útján megküldetnek.

Az ajánlatok csakis a különre célra szerkesztett ajánlati mintán teendők.

A szállításnál a következő feltételek irányadók:

A szállítás a magy. kir. államvasutaknál érvényben levő anyagok szállítására vonatkozó 122291/96. sz. általános, valamint a pályafenntartási célokra szolgáló gömbölyű, faragott és metszett fák szállítására vonatkozó 148889/901. számú különleges feltételek értelmében eszközölendő, mely feltételek a pályázati határidőig alulírt üzletvezetőség anyag- és leltárbeszerzési osztályánál, valamint a magy. kir. államvasutak igazgatóságánál és minden üzletvezetőségénél naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ívenként 1 koronás magy. okmánybélyeggel ellátott ajánlatot ezen alábbi külszímmel: „Ajánlat épületfák szállítása iránt 32464/903. számhoz” 1903. évi november hó 17-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak szegedi üzletvezetőségének I. osztályához benyújtandó vagy posta útján beküldendő.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiségek értékének megfelelő 5%-a készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban 1903. évi november hó 16-án déli 12 óráig a szegedi üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál letendő, setleg posta útján oda beküldendő.

Szeged, 1903. évi október hó.

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjazatik.)

M. kir. Államvasutak.

146825—903. D. sz.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános versenyt hirdet a Brassó állomáson levő új felvételi épület gázvilágítási berendezéséhez szükséges világító testek és öntöttvas lámpaoszlopok szállítására.

A szállításra vonatkozó ajánlati minta, a költségvetés valamint a különleges feltételek Budapesten, a magyar királyi államvasutak igazgatóságának központi tervtárában (VI. kerület, Teréz-körút 56. sz. földszint) és Kolozsvárott, a magy. királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének pályafenntartási és építési ügyosztályában 1 korona 20 fillér lefizetése mellett kaphatók.

Az ajánlatok legkésőbb 1903. évi november hó 21-én déli 12 óráig nyújtandók be alulírt igazgatóság építési és pályafenntartási főosztályában (Budapesten, VI. kerület Teréz körút 56. szám, II. emelet 10. ajtó). Az ajánlatok egy koronás, az ajánlat mellékletei ívenként 80 filléres bélyeggel ellátva és lepecsételve, a következő felirattal nyújtandók be: „Ajánlat a brassói felvételi épületben alkalmazandó világító testek szállítására.”

Ajánlat tehető vagy az összes tárgyakra, vagy csak egyedül a lámpaoszlopokra.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi november hó 20-án déli 12 óráig az ajánlati végösszegnek 5 százaléka bánatpénz gyanánt teendő le a magyar királyi államvasutak központi főpénztáránál (Budapesten, VI. kerület, Andrassy-ut 75. szám földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számítatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti bevénnyel adandók fel.

Budapest, 1903. évi november hó 16-án.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik.)

ARAD

megyében

eddig

9 főnyereményt

és

26 más nagyobb nyereményt

fizettünk ki.

Bizonyított tény, hogy a magyar királyi szab. osztály-sorsjáték útján igen sokan jutottak jóléthez, sőt gyakran nagy vagyonhoz is; miáltal a magyar osztálysorsjegyek általános kedveltségnek örvendenek. — Egyetlen más sorsjáték sem nyújt hasonlóan kedvező nyereségi esélyeket oly nagy összegű nyereményekkel, mint a magyar osztálysorsjáték.

A következő osztálysorsjáték hat osztályában 110.000 sorsjegyből 55.000 darabot, tehát a felét körülbelül

14¹/₂ millió korona készpénzzel sorsolják ki.

Főnyeremény esetleg egy millió korona, illetve: 600.000, 400.000, 200.000, 2 a 100.000, 90.000, 2 a 80.000, 70.000 stb. stb.

Első osztály huzásai már folyó hó 19. és 20-án.

Az első osztály eredeti sorsjegyek ára: egész kor. 12.—, fél 6.—, negyed 3.— és az olcsó 1 K. 50 f. Sorsjegyeket postautalvány-összegek ellenében vagy utánvétellel küldünk. — Hivatalos nyeremény-jegyzékkel pontosan szolgálunk. Játéktervet minden sorsjegy-küldeményhez mellékelünk.

NEMZETI PÉNZVÁLTÓ-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, Gizella-tér 1. U. 2. Bürgöny cím: „Nemzeti Pénzváltó Budapest.”

Intézetünk

abban a helyzetben van, hogy bármily nagy nyereményt — még esedékesség előtt is — a legszigorubb titoktartás mellett, jutalékmentesen fizet ki és ügyfeleinek minden irányban a legmesszebbmenő biztonságot nyújtja.

A

legtöbb főnyereményt nálunk vásárolt sorsjegyeken nyerték.

APRÓ HIRDETESEK.

Weitzer János toll.

Doboza
2 kor. 40 fill.

Nikkelezett acézból 2252

Kapható: Ingusz I. és Fianál.
Telefon 517.

Két szobás udvari lakás

november 1-től kiadó. Csiky Ger-
gely-utca 18. szám. 2269

Jó forgalmu

fodrászüzlet eladó. Czim a kiadó-
hivatalban. 2338

Nagy bolti helyiség

Szabadság-tér 17. sz. a. 1904. évi
május 1-től kiadó. 2344

Mégvételre kerestetik

egy használt, de jó karban levő
Pianino. Ajánlatokat „Pianino” je-
ligével a kiadóhivatal közvetít. 2357

Andrássy-tér 8. sz. a.

több udvari lakás azonnal kiadó.
Bővebbet a házmesternél. 2346

Zongorát vagy Pianinót

havi bérletre keresek. Ajánlatokat
„Zongorabérlet” jellegével a kiadó-
hivatal közvetít. 2360

Egy 4 esetleg 5 szobás

lakás november hó 1-ére olcsón
kiadó, Halász-utca 27. 1968

Aradon,

Kápolna-utca 1. szám alatti ud-
vari lakásban egy régi zongora és
egy finom hegedű olcsó árban
eladó. 2358

Barna asszony.

Betegetség akadályozott. Saja-
tomra vasárnap nem mehetnek. Csó-
kol: Vagyonos ba.át. 2361

Telefon 242. sz.

Lakás változtatások

alkalmával

villanyos-csengő

átalakításokat

és 2071

ujberendezéseket

gyorsan és pontosan végez

Kalmár * *

* * József

villanyműszerész

ARAD, Salacz Gyula-utca 2. sz.

Központi kávéházzal szemben.

4051—1903. pm.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 22602—1903. számú határozata alapján Arad sz. kir. város törvényhatóságánál szervezett s évi 2200 korona fizetésű és megfelelő lakbérrel javadalmal zott pénztári ellenőri állásra ezen nel pályázatot hirdetek.

Felhívom tehát mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, s az 1893. évi I. t. cz. 18. §-ában kö-
rülírt képesítéssel bírnak, miszerint a kellőképen felszerelt kérvényei-
ket hozzám 1903. évi november hó 9-ig bezárólag annál is inkább be-
mutassák, mert a későbbben ér-
kező folyamodványok tekintetbe
vétetni nem fognak.

Megjegyzem, hogy a megvá-
lasztott egy évi fizetésének meg-
felelő óvadék letételére köteles

Arad, 1903. évi október hó 29

Institúris,
polgármester.

Lakás-változtatás.

Morgenstern Gyula

DENTIST.

Foghuzás, fogtömés (plombirozás)
egyes fogak és fogsorok, arany fog-
korona, gyökér-fogak és átbidalások
szájpadlás nélkül stb. stb. specialista.

ARAD, 2345

Andrássy-tér 15. szám.

Magyar királyi Államvasutak.

144742/903. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi Államvasutak
Igazgatósága az 1904. évben szük-
séges mintegy

453,000 drb. horgonyzott talpfa
jelzőszeg és

8640 mmázsa sósav szállításá-
ra ezennel nyilvános pályázatot
hirdet.

Az ivenkint egy koronás bé-
lyeggel ellátott ajánlatok lepecsé-
telve legkésőbb 1903. évi november
hó 28-án déli 12 óráig a magy. kir.
Államvasutak anyag- és leltárbe-
szerzési szakosztályánál benyuj-
tandók, vagy postán oda küld-
endők.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott
anyag értékének 5%-a legkésőbb
1903. évi november hó 27-én déli
12 óráig a magyar kir. Államvas-
utak budapesti főpénztáránál le-
teendő.

Szállításra mérvadók és kötele-
zők a 122291/96. sz. általános
szállítási és az illető anyagokra vo-
natkozó különleges feltételek.

A szállításra vonatkozó egyéb
pályázati feltételek, melyek a rész-
letes módozatokat tartalmazzák, az
Igazgatóság anyag- és leltárbeszer-
zési szakosztályában, valamint az
üzletvezetőségénél és a hazai keres-
kedelmi és iparkamaráknál be-
tekinthetők.

Ezen részletes módozatok le-
írása az ajánlatot tenni szándéko-
zóknak fentnevezett magyar kir.
Államvasuti hivatal által ingyen
adatik ki, vagy kívánságára postán
megküldetik.

Budapest, 1903. évi október hó

Az Igazgatóság.

(Utányomás nem díjaztatik.)

Köhögést csillapít

a hirneves és kellemes ízű

Kaiser-féle

mell-bonbon.

2740 közjegyzőileg hi-
telesített bizonyít-
vány igazolja a biztos ered-
ményt köhögés, rekedtség
vagy katarus és elnyálkás-
sodás ellen. Minden egyéb
szert kérünk visszautasítani.

Csomagja 20 és 40 fillér.

Kapható: Gutori Földes Kelemen és Khudy
József a Szűz Máriához, Berger Gyula a
Szent Erzsébethez címzett és Hajós
Árpád gyógyszerárában Aradon. 2381

Arad legnagyobb

óra és ékszerárta.

DEUTSCH IZIDOR

órás és ékszerész

ARAD, TEMPLUM-UTCZA

Minorita-palota.

Alkalmi vételek és eladások.

Legnagyobb választék és legolcsóbb
bevásárlási forrás.

Ékszertárgyak,

tört arany és ezüstneműek ké-
pénzért a legmagasabb árban meg-
vételnek vagy más új tárgyakra
átcsereleltek. 1997

—Kéretik kísérletet tenni.—

Pénzt,
sok pénzt,

havonként 1000 koronáig kereshet
mindenképp tisztességesen mind szak-
ismeret nélkül. 2026

Küldje be címét E. 936. jelleg
alatt a következő címre: Annon-
cen-Abteilung des „Merkur” Mann-
heim, Meerfeldstr.

Tekintse meg!

mielőtt ruha-
szükségletét
beszerezne

FRANK LEO

férfi-, fiu- és gyer-
mekruha áruházát

Andrássy-tér 9. sz., (az új minorita templommal szemben),

hol feltűnő olcsó árban dus választéku raktár áll a t. vevőközönség részére felhalmozva. — Áruházam készletéből bátor
vagyok néhány cikket kiemelni:

Valódi székeley, vadász és gazdász kabátok

kizárólag csak

áruházamban

kaphatók.

Ezen kabátok saját műhelyemben valódi székeley vizmentes posztóból készülnek
s ezen tulajdonságuknál fogva ugy a vadász-sport kedvelő, valamint a gazdász uraknál nélkül-
özhetetlen ruhadarab.

Szolid elv!

Külön mérték szerinti osztály!

Pontos kiszolgálás!